

Kinyiha
Tuthamini lugha zetu

Ikalaata ilya vwili ivwa Shinyiha

Kitabu cha hadithi za Kinyiha

Ikalaata ilya vwili ivwa Shinyiha

Injango iya Shinyiha

Kitabu cha hadithi za Kinyiha

Lugha ya Kinyiha

Huduma ya Kutafsiri Biblia
na Kuendeleza Lugha za Asili, Mbeya
S.L.P. 6359, Mbeya, Tanzania
literacy_mbeya@sil.org

Pamoja na
SIL International

Utangulizi

Huduma ya Kutafsiri Biblia na Kuendeleza Lugha za Asili, Mbeya (SIL International) ilianza tarehe 23 Julai 2003. Ilianza kwa ushirikiano kati ya viongozi wa makanisa na mashirika mbalimbali na SIL International.

Kusudi letu ni kuwahudumia watu wa makabila yafuatayo: Wabena, Wabungu, Wakinga, Wakisi, Wamalila, Wamanda, Wandali, Wanyakyusa, Wanyiha, Wapangwa, Wasafwa, Wasangu na Wavwanji.

Lengo letu la kwanza ni kuyafikia makabila hayo kwa Neno la Mungu (Biblia) katika lugha zao kwa sababu tunaamini MUNGU ANAONGEA LUGHA ZOTE!

Lengo letu la pili ni kuwaheshimu watu wa makabila haya kwa njia ya kuwafundisha kusoma na kuandika lugha zao (Idara ya Kusoma na Kuandika Kilugha).

Sera ya Utamaduni ya Tanzania inasema hivi:

3.2. Lugha za Jamii

Lugha za jamii ni hazina kuu ya historia, mila, desturi, teknolojia na utamaduni wetu kwa jumla. Aidha, lugha hizi ni msingi wa lugha yetu ya taifa, yaani Kiswahili...

Kichwa: Ikalaata ilya vwili ivwa Shinyiha (Nyiha Story Book)

Lugha: Kinyiha

Michoro: Calvin Nzowa na Simon Msiywa

Kimeandikwa na: Mch. Paul Mfwomi, Mch. Levant Sichone, Frank Kallinga, Menson Simfukwe, Margaret Mwashitete, Mwile Swata, Mch. Nsevilwe Msyalihwa, Swata Ngota, Algod Mwashitete, Anslem Sichone, Bullar Ngota, Mch. Mposile Mwapule, Mch. Kassim Mwashilindi, Weston Njeje, Tumaini Sichone, Margaret Nambela

Kimehaririwa na: Damas Mwashitete

Toleo la tatu © 2009 - 2016 SIL International

Gegaalipo

Amaatwe ga vwili

Italataasi

1. Ulwitiho ulwa Vhanyiha kwa Mulungu	1
2. Ukalaata uwa mwana kwa yise	5
3. Amayimba Lidala ilya Vhutendamo	8
4. Ishaaho shikwinjila mu mwoyo	13
5. Ipangwi ilya avha hali	16
6. Uvhuntu uvhwa vhantu vhonti vhuholiine	19
7. Intemo na makwi	23
8. Uvhushevu uvhwa Halulu	27
9. UHavhila nu Ndovholo	32
10. UHalulu nu Mukookwa	35
11. UMutwale nu Halulu	38
12. UHalulu nu Havhila	40
13. Ishikunzi kwe kuyifumwa	44
14. Ilonka ilya vhushevu	47

1. Ulwitiho lwa Vhanyiha kwa Mulungu

AVhanyiha kufuma hali lwe ni shipuuto isha Shichilisiti shishiili kwinjila mu nkaaya yaavho, avheene vhámanyile kuuti uMulungu aliipo. Vhámanyile kuuti, uMulungu we mupezi uwa ku mwanya na pansi, havhili mupezi wa vintu vwonti vwe vhahavilolaga na vwe vhatahavilolaga. Vhámanyile kuuti, uMulungu we ali pamwanya pa vintu vwonti. Ileelo pooka nu kuuti aVhanyiha vhámumanyile uMulungu uwa ku mwanya, vhahalolaga kuuti umuntu uwa vhwelele atangamufishila uMulungu pe ali nu kumutwalila inkuuta yaakwe. Vhámanyile kuuti avhayise na vhanyina vhe vháfuuye hali vhe vhahavhiitaga vhahatinji, “Avhayazi”, vhe vhatendiime papiipi nu Mulungu. Avhayazi vhe vháli vha kumupalamila uMulungu nu kuyanga nawo. Umuntu uwunji atáli na maha aga kumupalamila uMulungu. Umuntu wonti we ahanzaga kuyanga, poosye kulaavha hamo kwa Mulungu ahatushilaga ku vhayazi. Avhayazi vhahatwalaga inkuuta iya muntu ula kwa Mulungu.

AVhanyiha vháshishindisile nkaani ishipuuto. Vhámanyile kuuti, ishipuuto she shikufuma mu mwoyo uwa muntu kutuushila ku vhayazi, shihondeeye kugalulanya umuhoosi kuvha vhuloote. Havhili vhámanyile kuuti, imbombo ni nsiivho zyonti inkandamanu kwa Mulungu, zingamuleetela umuntu amahoosi amapiti nkaani. Vhahatinji imbombo ni nsiivho inkandamanu kwa Mulungu zihondeeye kumuleetela umuntu ipungo nu vhufwe ni nzala na hamvulungwa ni ntalala ni zinji inyinji zye ziholiine niizyo. Kwandulanya zyonti izyo, inga zitahamwaje, kwáli ahavhaliilizyo aha kupuuta kwa Mulungu inga amahoosi igo gatahavhaaje. Imbaatiho izya shipuuto, zyáli mu luvhaatiho ulu.

Vháali ni shipuuto ahavhaliilizyo aha kutaliha kulima nu kuvhwala. Ishipuuto isho shihavhombehaga mu mwezi uwa Jilima lumo mu wa Liima (Novemba au Disemba).

Vháali ni shipuuto ahavhaliilizyo aha kutaliha kuvuna. Ishipuuto isho shihavhombehaga mu mwezi uwa Mupangwe lumo mu wa Havunisoote (Mei au Juni).

Vháali ni shipuuto ahavhaliilizya he avhalumendo na vhalindu vhakuzinjilana.

Vháali ni shipuuto ahavhaliilizyo he umuntu akwanda kuzenga inyumba.

Vháali ni shipuuto ahavhaliilizyo he umuntu akwanda uvhulendo.

Kwáali ivipuuto ivwinji kulandatana na hantu honti he hali mwilongolela lyavho. Kulandatana na vve vhahanzaga uvhuloote nu vhulongozi uvhwa Mulungu vhuvhalongolele ku zyonti zye vhali nazyo. Ivipuuto wvonti ivwo, vihatushilaga ku vhayazi vhe vhávhavhahiiye kuuti, vhakuvitwala kwa Mulungu.

Havhili aVhanyiha vhámanyile kuuti, ataliipo umuntu naawumo we ahondeeye kuvha mufinjile ahavhaliilizyo honti. Vhámanyile kuuti umuntu wonti, ahavhalilizyo hamo ahavhombaga inkandamanu zye zitahamuhondezyaga uMulungu na zye zitáli nyinza ku minso aga vhamwavho. Kwi dala ilyo umuntu wonti, ahanzilwaga kuvha na havhaliilizyo aha kulaavha uvhuhovhoshelo kwa Mulungu na ku vhamwavho. Ishipuuto isha kulaavha

uvhuhovhoshelo kwa Mulungu na ku vhamwavho shihavhombehaga mu mwezi uwa Jilima (Novemba), lwe vhashiili kutaliha kulima nu kuvhwala. Ishipuuto isha vhuvhili shihavhombehaga mu mwezi uwa Mupangwe (Mei), lwe vhashiili kutaliha kuvuna.

AVhanyiha vhahazivhombaga zyonti izyo mwe pe vhámanyile kuuti, uMulungu weeka we akuleeta imvula nu kumezya iviyavho mu magunda. Vhámanyile kuuti inga vhatapemula uvhutalamalandu vhwavho, uMulungu atangavhahombela inyinza, havhili atangaleeta imvula nu kumezya iviyavho mu magunda.

UMulongozi uwa shipuuto isho áali wu mwene. Lwe akutaliha kupuuta ahavhatahaga amazina aga vhayazi avhanaavuli na vphantanda vhe vháali vhashindamu lwe vhalanzi. Ahavhalaavhaga avhayazi ivho kuuti, vhavhahovhoshele uvhutalamalandu vhwavho kuli zyonti zye vhashiliinye indajizyo zyavho, nu kuuti vhatahazivhiishe ku nsingo. Pisinda umwene ahavhalaavhaga avhazimu kuuti, uvhuloote vhwishe mu nsi yaavho yonti, havhili vhatahaavhe na mayimba. Umwene lwe aamala ishipuuto shaakwe isho, vhahapembaga umwoto umupiti nkaani. Vhamwitaga wooka wooka kufuma intala zyonti, ahasogolaga mwilongolela nu kuposheela ishizinga isha mwoto nu kusogola nasho pooka na vantu vhaakwe ku lutala lwavho. Lwe vhaafiha ku lutala lwavho, avhantanda vhonti vhasogolaga mu nkaaya zyavho nu kwinjila mu nyumba zyavho, vhahandaga kwusa inswaswa zyonti nu kwefwa amalota gonti pi ziiho. Amalota ni nswaswa zyonti vhahavivhihaga mu lwinga nu kuyitwiha pi itwe, pe vhasogolaga nazyo kwe avhamwavho vhonti vhavhungiine. Lwe avhantu vhonti avhanaavuli na vphantanda vhaafiha pe vhasevile, ishipuuto isha kulaavha uvhuhovhoshelo shihatalihaga. Umulongozi uwa lutala ahandaga kuvhavhuuzya kuuti, “Umuntu wonti apemule zyonti zye ali nazyo ku mwoyo waakwe nu kulaavha uvhuhovhoshelo ku vhamwavho, kuli zyonti zye ávhavhombeeye, poosye inga ahavhasivhililaga havhiiivhi. Havhili kupemula zyonti kwa Mulungu kuuti amufwile uvhwila ku mbiivhi ziyakwe zyonti. Umuntu wonti ayeefwe imbiivhi izya mu mwoyo nu kwozya umwoyo.” AVhanyiha vhahatinji umuntu akuvha ni mbiivhi zye azivhiisile mu mwoyo na ku nsingo yaakwe. Mwe

muumwo ahanzilwaga kwozya mu umwoyo na ku nsingo, kwi dala ilya kupemula. Vhonti vhahanzilwaga kupemula izya mabaado ni zya vhuzuvha ni zya mulaha ni zya kufinjilana ni zya vhuvhembu ni zinji zye ziholiine niizyo.

Lwe vhaamala kupemula, avhantanda vhahayitwihaga inyinga zye zyáli ni nswaswa pooka na malota nu kusogola nazyo pa madala amalehaana. Vhahazisumbaga inswaswa zyonti ipo. Lwe vhakuzisumba vhahayangaga vhahatinji, “Imwe mwe muli ukuzelu ukwo, mwivwa kuuti twozya amamilo na mooyo giitu, pooka nu kupemula inshilanyo zyonti zye twamile nazyo. Zyonti twazisumba kwi zuvha. Tukulaavha mutupe invula inyinza iya kumezya iviyavho vwitu mu magunda giitu.” Lwe vhazivhomba izyo vhahavhwelaga kuhaaya nu luseshelo ulupiti nkaani. Vhahayivwaga kuuti vhatuula amazigo ge vhayitwinsile pi itwe. Umulongozi uwa lutala ahavhapanga avhantu vhonti ishizinga isha mwoto kuuti vhavhwele nu mwoto umupwa uwa kuteleshela ku mwaha wonti. Inga waazima chasogolaga kwa mupalamani waakwe kwohola.

AVhanyiha vhatáli ni ndajizyo zye zyásimviilwe mwi kalaata. Nkandi vháli ni ndajizyo zye zyásimvilwe mu mooyo gaavho, zye vhahazipwanaga kufuma kuvhayiseekulu na vhanyinakulu vhaavho. Vháli ni ndajizyo izya kuuti, utahagoje, utahavhembushe, utahiivhe ni zyamwavho inyinji zye zyaholiine niizyo. Inga wumo ashilanya indajizyo, lumo vhahamupanihaga kulandatana nu vhupiti uvhwa ndajizyo zye ashiliine. Kwi dala ilyo aVhanyiha vháli nu vhutendamo uvhwinza nkaani, uvhwalangani vhatáliipo. Avhantu vhonti vhahayishindihaga nkaani. Avhalumendo na vhalindu vhahayishindihaga nkaani. Umulindu wonti lwe ashiili kwimalwa ahavhanga musunde (bikira), Inga umulindu ayiimalwa, inga umulume amwaga te musunde (bikira) sháli sha nsoni nkaani ku luho lwonti ulwa mulindu ula. Ivwuma ivwa kwimalalila vitahasogolaga vwonti kwa mulindu we atáli musunde. Ku vhutehamu uvhwa nsi iya Vhanyiha, avhantu kufuma inkolo izinji vhahasungwaga nkaani kusaamila mu nsi ya Vhanyiha. Mwe pe yáli insi iyinza, havhili yáli insi intehamu. Mwe mumwo ni leelo ili, insi iya Vhanyiha yili ni nkolo inyinji nkaani kufuma inkolo izinji.

2. Ukalaata uwa mwana kwa yise

We nkundwa Taata, Mukali.

Ilya kwanda nkulaavha nkaani unkovhoshele ne mwana waaho kukusimbila ukalaata uno. Avhantu avhanji vhangasukumila nkaani kwivwa kuuti nkusimbiiye ukalaata, she tukutendama inyumba yooka. Vhangasiivha kuuti ine ntali nu mushinzi. Nkumanya umanyile kuuti ine ne mwana waaho, pooka nu kuuti kufishila isiku ilya ileelo ili ine ntakumanyile. Indi na maaha ishumi, havhili nkusambiilila insukuulu mwi dalaasa ilya vhumili, ileelo ntakumanyile. Shiima lwe nkudaamula, nk wagaga uyee file usogooye ku mbombo. Ahavhaliilizyo aha hamazuuvha nkulinga kuuti nkuguliilile tulamunkane nu kumanyana, ileelo nkupootwa. Umaayi akuti vhaati ukwinzaga pa vhusiku pahati. Nkupootwa utulo tukundema, mwe pe avhasambiilizi vhakutinji twandanaje kukaata. Vhakuti inga tukulenjela kukaata tutakuvha ni njele ku nsukuulu, havhili vhaati kwe tusupiilaje mu madalasa lwe avhasambiilizi vhakusambiilizya.

Umupalamani wiitu uno uLuvhaatiho akuti, mukuvhomba nawo. Uweene shiima akugaluhaga ahavhaliilizyo he ing'ombe zikugaluha kufuma kwi diimilo. We taata kwe kuuti imbombo yaaho ngomu nkaani kuluusya imbombo iya mupalamani wiitu uno uLuvhaatiho? Inga aweela nkumulolaga akuvhomba vhomba utuvhomba utwa pahaaya. Isiku limo násogooye kukwake ahavhalilizyo aha vhusiku, náazile vhavhungiine vhonti na vhaana nu mushi akuvhilishila ivwili. Umwoyo wámavile nkaani, nkasiivha kuuti shooni iswe tutakuvhomba inza vwe avhapalamani vhiitu vhakuvhomba? We taata, vhuli isiku limo utangandana kuuti niiswe vwe tuvhombe inza vwe akuvhomba umupalamani wiitu uLuvhaatiho?

Insiku izya pa Cheeluka na pa Mulungu umupalamani wiitu atakusogolaga ku mbombo, akutinji insiku zivhili izyo, mutakuvhombaga imbombo, nsiku zya kutuuzya. Isiku ilya pa Cheeluka, ine na vhakulu vhaane tukulavhilaga ku magunda. Lwe tukulaavhila, umaayi akutinji ukaasite kwi ziiho. Ileelo lwe tukuvhwela tutakukwagaga, umaayi akutinji usogooye ku mbombo.

Isiku ilya pa Mulungu, ine nkulavhilaga ku shipuuto isha vhaana. Lwe nkuvhwela, poope vhakutinji usogooye ku mbombo. We taata, imbombo yaaho yili vhuli? Ukuvhomba pa Cheeluka na pa Mulungu vhwelele? Kwe kuuti iwe naalimo isiku ilya kutuuzya? Kwe kuuti iwe ukuposheela kuvhaluusya vhonti, mwe pe avheene vhakuvhomba insiku zisaano vhwelele? Iwe insiku zisaano na zivhili. Kwe kuuti iwe na malipilo goope vvhaposite? Inga vve zili, yeenya umupalamani wiitu inyumba yaakwe yi baati iswe yi sole. Umwaha uno akazile ijembe ilya ng'ombe, ileelo iswe niishi tukulimila ijembe lye avhasookulu vhahalimilaga amaaha aga hali.

Avheene vhakumwela ichaayi na makaati, iswe tukuvwivwa lizina. Ahavhaliilizyo ahinji vhaakulya umucheele ni nyama, iswe tukulyanga pe pa chaaka vhweelele. Imbombo yaaho yitakutuvhiiha pa vhuyo uvhwinza inza avhamwitu avhanji vhe mbamanyile vhe vhaholiine niwe, amwe shooni?

Taata unkovhosehe, nkuyanga zye nyinji, pamo ngaloleha kuuti ntali nu mushinzi, ngati nkukusaamula we mupaafi waane. Ndaali we taata, mwoyo wukumbavha. Ipiti ilya mwa kalaata uno kwanza ne mwana waaho inkumanye, mwe pe ntahakulola naalumo. Ilya vhuvhili nkukulaavha nkaani impiiya izya kukalila amenda aga nsukuulu, nkuzwala amanyanka ngati ne ntaagwa na she we taata uliipo, we mupuuma. Avhamwitu vhakunseha nkaani, ilya vhutatu nkulaavha impiiya izya kukalila ivilyatu. Avhasambiilizi vhakuti swenti tuzwalaje ivilyatu mwe pe ivikwilo ivwa pa nsukuulu te vwinza, ingambula uvhuvhinu. Ine ntahazwala ishilyatu naalumo. Ilya vhune nkulaavha impiiya izya kukalila ijuuzi, amadiliisha aga nsukuulu yiitu gali ukwazi, impepo yonti yikwinjila. Isiku limo lwe impepo yapoota, nányatuye ijuuzi lyaho. Ileelo mwe pe lyáli lipiti, havhili lyáli litali nkaani, avhamwitu vhánsesile nkaani, vhahatinji ntazwaye, nkandi ijuuzi linzwaye. Tukuzwala amajuuzi aga buluulu. Vhakukala pa matumba pa nsokooni. Nalamba nkaani unkalile ne mwana waaho ivintu ivwo, inga niine nkaloleshe kuuti indi nu taata, te ne ntaagwa ndaali.

Ntasiivhaga kuuti ingakusimbila ukalaata umutali inza uno, unkovhosehe. Pamo inkukumbusye havhili ivintu vwe nkulaavile; impiiya izya menda aga nsukuulu, impiiya izya vilyatu ni mpiiya izya ijuuzi. Nkumanya kwe uvhaazye ukalaata uno ku mwoyo uwa shikunzi ishipiiti. Neene ne mwana waaho, uNsimililiwe. Aa! Nduvilwe lyoka, Avhasambiilizi vhatulajiziizye kuuti tutwale impiiya iya mwenge, ishilingi imia yooka. Vhatili inga we atatwala vhakumushimbizya insukuulu. Ishi zyasila, neene ne Mwana waaho, uNsimililwe Malitsha.

3. Amayimba Lidala ilya Vhutendamo

Izina lyonti ilya Munyiha lili nu vhwandilo vhwakwe.

Ishiili isha, “Mayimba lidala ilya vhutendamo”, shikutukumbusya chapangwi aha mulindu wumo we izina lyakwe áali wu Mayimba. Vhámwisite vhwevhulo, mwe pe ápafilwe ahavhaliilizyo he uyise afuuye, na he unyina ápezile ali pa vhumwamu. Inza vve gáli amaata aga Shinyiha umwantanda ula áyinzile apwanwa nu muzuuna uwa mulume waakwe. Kufuma ahavhaliilizyo iho, ahanda kugalola amayimba kufuma kwa mwanaavuli we ápwaniilwe na kufuma kwa mushi uwamwavho. Lwe apaapa umwana uwa shilindu ahamwita izina ahati, wu, “Mayimba.” Unyina uwa Mayimba ahamusunga umwana waakwe uyo, ku mayimba amapiti nkaani. Lwe uMayimba aaleha kwonka, wope unyina ahafwa. Pe uMayimba ahasyala na mayimba amapiti nkaani.

Unyina waakwe uwamwavho ula, ahataliha kumuyimvwa nkaani, ahamukasyaga ni nzala. Inga asungwa kumupa uvhugali, vuhavhanga vhupolo ni nyanyi zye zisafile. Imbombo zyonti izya pahaya izya kwusa nu kuteleha nu kutapa aminzi nu kuteenya inkwi ni zyamwavho inyinji, ahazivhombaga uMayimba weeka. Avhaana avhamwavho avha mwantanda ula vhatahavhombaga imbombo naayimo. Imbombo zyonti uMayimba ahazivhombaga. Isiku ilya kuhanda amenda áhahandaga na ga vhamwavho vhonti. Ileelo avheene vhahavhanga vhatendiime vhwelelele nu kwata iviyenga. Umayimba, ku vhwana na ku vhulindu vhwakwe, atáasite naalumo iviyenga, havhili atíziizye naalumo ulwizyo ulwa ku vhwana. Uweene ahavhaliilizyo honti, áali wa mbombo. Pooka nu kuuti ahavhombaga imbombo zyonti izya mu nyumba, ahalyanga vhwe vhupolo ni nyanyi insafu. Mu vhulanzi vhwakwe vhwonti kwa nyina ula, atáliiye naalumo inyama. Avhamwavho vhoopé avha kwa nyina usongo vhahamuyimvwaga nkaani. Zyonti izyo, wu nyina waavho ahavhalajizyaga.

Nalyoli umwana uMayimba, áali na mayimba inza vwe izina lyakwe lyáli. Ileelo imbombo izyo zihamupela kuvha mulindu umushinshizu nkaani. Ahavhaliilizyo he uMayimba ahakulaga, avhalumendo avha Shinyiha lwe vhakwanza kwimala, vhahalondolaga avhalindu avhashinshizu na vha mushinzi. Imbombo zye uMayimba ahazivhombaga pa lutala luula, avhinji vhahazilolaga. Avhalumendo avhinji vhahanda kumwenyeelezya nu kwanza kumwimala, mwe pe álolesile kuuti, angavha mwantanda umusuuvhilwa. Avhalumendo avhinji vhahanda kulondola idala ilya kuyanga nawo, mwe pe áali ni ndajizyo inkali zye zitahamupanga ahavhaliilizyo aha kuuti ahomaane na vhalumendo. Kwonti kwe asogolaga, inga ahaavha, ahahomwaga nkaani nu nyina.

Isiku limo lwe uMayimba akusogola kutapa aminzi, ahahomaana nu mulumendo wumo we izina lyakwe áali wu Mutehamu. Avhapaafi avha Mutehamu vháli vha mushinzi, havhili vhakumusile nkaani pa lutala luula. UMutehamu ámanyile uvhuzya uvhwa Mayimba, atahanza kuzeezya ahamuvhuzya ahati, “Mayimba, inkusungwilwe nkaani, nkwanza inkuzinjile uhaavhe we mushi waane. Ukuti vhuli?”

UMayimba ahamuvhuuzya ahati, “Ine ne ntaagwa, umaayi atanganitishizya kuuti niimalwe. Wu naanu we ahasyale akuzivhomba imbombo izya pahaaya? Ine ngahondela kuvha ne mushi wa muntu na manyanka gaane iga? Uweene wu naanu we anginza ansengaanye isiku ilya kwimalwa?” UMayimba ahaziyangaga zyonti izyo uku amansozi gakumulenga lenga. UMutehamu ahamupumiilizya ahati, “Mayimba ine ne nkusungwilwe. Zyonti tumuleshele we Mulungu.” Ahamupa insalaamu.

Lwe uMayimba aafiha kuhaaya, kulandatana na maata aga Vhanyiha, ahaamupa insalaamu unyina. Ahamuvhuuzya ahati vhitinkiine kwimalana nu Mutehamu. Unyina kwivwa izyo, ahalifile ngati Nzoowe, ahati, “We ungiimalwa nu Mutehamu iwe! Manyi utakuyimanya? Utahinze utupezye insoni ku luho ulwa Mutehamu, vhaala vhanu vhashindamu nkaani. Kuteleha utamanyile, ishikunzi isha kuposheela avhajeni utali nasho. Pamo inga aamile mukulu waaho uNsajiiye. Umugalusizye insalaamu yaakwe lye lileelo ili.” Zyonti izyo ahaziyangaga mwe pe ávhwenyi uvhuzuvha. Ahanzaga kuuti, umulumendo uyo amuzinjile umwana waakwe uNsajiiye, mwe pe ámanyile nkaani kuuti, umulumendo ula mwana uwa mushinzi, havhili áali ni vwuma ivwinji. Avhapaafi vhaakwe vháli vhanu avhashindamu nkaani. Uluho lwakwe lwonti lwáli lwa mushinzi. Mwe mumwo, ahanzaga umwana waakwe uNsajiiye we ayiimalwe nawo. Ahasiivha mu mwoyo wakwe ahati, “Nkulondola idala lyonti, kuuti umulumendo ula, amwimale umwana waane uNsajiiye.”

Lwe zyatuuha insiku zitatu, intumi yihinza kufuma ku luho ulwa Mutehamu kuuti, indaavhi vhakwinza kuzinjila. Umaayi ula ahavwalangana nkaani mu mwoyo waakwe. Ileelo ahasiivha nkaani, ahamwita umwana waakwe uNsajiiye, ahamuvhuuzya ahati, “Indaavhi umwimazi akwinza, kumuzinjila uMayimba. UMutehamu akwanza kumwimala. Nkwanza iwe we uyiimalwe nawo. Lwe ayinza, tulikwita iwe, uhinze uyeefwe ijembe. Uhayisengaanye, uhazwale nu kupahalila ahinza, havhili uhuuvhale ishuvhalo, wiivwa!”

Ahamupanjila umulume, wope ahivwana ni nkama iya mushi waakwe, mwe pe vhonti vhámusungwilwe nkaani uMutehamu nu luho lwakwe lwonti.

Isiku na havhaliilizyo hahafiha. Umwimazi lwe aafiha vhahamwita uNsajiiye kuuti ayeeefwe ijembe. Umwimazi lwe amulola uNsajiiye ahati, “Ndaali te wuuyo. Ine ninzile, intumiilwe kwa mulindu untaagwa, uyo we nkumwanza, uno ndaali!” Unyina ahamwamula umwimazi ahati, “Taata, nkwenya utivuuye ahinza, uyo we ukumutaha mwana wiitu iswe. Tumusunzile kufuma ku vhucheeche vhwakwe. Tumumanyile amaata nu lujendo lwakwe lwonti. Mupoopo, atamanyile kuteleha, atamanyile imbombo zye nyinji. Tutakwanza kuuti ahatupezye insoni. Uno we twakuleetela, we mwana umusunde nkaani.” Umwimazi ahati, “Ndaali, ine ninzile kwe kwa mwana untaagwa, we ine vhansonteleziizye. Ulujendo lwonti ulwo lwe wayanga kuuti ali nalwo lutali naashimo.”

Kufumiilana na maata aga Shinyiha, lwe umwimazi akwinza pahavhanga na vhanu avhanji. Pahavhanga avha naluume na vha senje na vhanji avhinji. Vhe vhaliipo isiku ilyo, vhasasukumila nkaani inkama ye avhapaafi avha Nsajiiye vhavhiisile. Vhahaamula

kuuti uMayimba ayinze, vhamuvhuziilizye inga vhivwine nu mulumendo ula. UMayimba lwe ayinjila, vhahamuvhuziilizya, ahanda kukuuta, mwe pe unyina atili inga witiha uliilola.

Unyinasenje ahamunyatula, ahamutwala ku kwilu. UMayimba ahamuvhuuzya zyonti zye unyina amulapiiye. Unyinasenje ahati, “Ishi tuliipo, naalimo lye angakuvhomba, tujende uyeefwe ijembe. Havhili kufuma ileelo ili ukusaama ipa, tukusogola swenti, kwe utendamaje niine.”

UMayimba ahasankaana nkaani, ahasogola mwe mwáli uluhomaano. Vhahamuvhuziilizya, ahiitiha, aheefwa ijembe. Lwe uluhomaano lwasila unyinasenje ahamunyatula uMayimba nu kuvhwela nawo. Lwe gatuuha ameezi gasaano UMutehamu ahamala kufumwa ivwuma vwonti vve vhamupimiiye. Imbaatiho izya winga zihataliha. Vhahimalana, vháli nu lwivwano ulwinza nkaani. Amayimba aga Mayimba gahagalunkana, gahavha luseshelo ulupiti nkaani. UMulungu ahavhaloota, vhahavha ni vwuma ivwinji nkaani. UMulungu ahaavhapa avhaana avhinji avhashindamu. Nalyoli, amayimba lidala lya vhutendamo.

4. Ishaaho shikwinjila mu mwoyo

Umuntu wonti akuvwalalaga nkaani, inga zyamwaga zimo zye zikupalamansya umwoyo waakwe.

Isiku limo inzovu zyinjiye mu nkaaya yimo, zihagoga avhantu avhinji nkaani. Muhavha iloosyo ipiti nkaani mu nkaaya yonti. Umuntu wumo mu nkaaya iyo we izina lyakwe áali wu Yapinyiila, lwe zyonti izyo zikufumila ápezile ashuuye. Isiku ilya kuvhwela ku vhulendo vhwakwe, lye lisiku lye zyonti izyo zyáfumiiye. Lwe ashiili kufiha mu nkaaya iya kumwavho ahahomaana na vhantu avhinji vhe vhafumile mu nkaaya ye yápalamiine ni nkaaya yaakwe, vhahamuvhuuzya zye zyáfumiiye mu nkaaya yaakwe.

UYapinyiila atahalolesya kuvwalala mu mwoyo waakwe, ahalola shintu sha vhwaleele, she shihondeeye kufumila ahavhaliilizyo honti nu kumwaga umuntu wonti.

Lwe vhatuuha vhe vhamuvhuziize, ahanda kufuuzya imfuuzyo na vhamwavho, ahati, “Mwe vhayaaya, avhamwitu ishi vhakulungaana ku vhuzimu kulondola uvhutendamo vhwavho uvhwa mukunji kunji. Vhamo vhamile vhatalamalandu, maanyi inga kwe vhavhwaje uvhuo. Kwe vhasogole kwi palaazy a ilya mwoto.”

Avhamwavho vhahamuvhuuzya vhahati, “Leha imfuuzyo izyo, utamanyile zye zifumiiye ku mwinyu.” UYapinyiila atahavhatejeezya avhamwavho, ahajendelela kuyanga na vhalendo avhamwavho ku mfuuzyo inyinji, kulandatana na ziila zye ayimvuuye, izya vhantu avhinji kufwa mu nkaaya yaavho. UYapinyiila pooka na vhamwavho, vhahajendelela nu vhulendo vhwavho kuvhwela ku wavho, ahavhaliilizo honti iho, vhatamanyile kuuti, vhe vhanaanu vhe inzovu zivhagozile.

Inyumba iya Yapinyiila yaali ku vhwiniililo uvhwa mu nkaaya yiila. Lwe vhapalamila kwinjila mu nkaaya yaavho, vhahiivwa avhantu vhakuloosya. Lwe vhakupalamila kwinjila pa nkaaya iya Yapinyiila, vahalola avhantu avhinji pa nkaaya yaakwe vhavhungiine vhakuloosya. UYapinyiila ahanda kugalunkana pa minso, ahanda kusimiililwa nu kuhasamala.

Inza vwe gáli amaata, avhantu vhe vhaali pa mpungo paala lwe vhamulola uYapinyiila vhasogola kumutangaana kwi dala. Vhahamupanjila vhahati, “Umushi waaho nu mwana uwa pa sinzi, inzovu zyavhahanyile vhafuuye, twakuguliilila nkaani kuuti utuvhuuzye imbaatiho izya kusyila.”

Uyapinyiila kwivwa izyo, ahayitaaga pansi nu kuhoola ngati mwana, insukusa zihafumaga ngati mwana. Avhantu vhahalinga kumupumiiliza atahavhiivwa, ahati, “We Mulungu wankonzya vhuli ne mwana waaho? Nasyala pi vhanza ngati ne mwana! Poosye nkandi wandeshelaga wooka, ishi wanyatula vhonti vhavhili!” Ulwa kwanda lwe vhahamuvhuzyaga uYapinyiila kuuti, uvhufwe vhufumiiye mu nkaaya yaavho, mwe pe atamanyile vhe vhafuuye, zihalolehaga ngati nongwa zye zikujenda ni nkungu,

zitahapalamansyaga umwoyo waakwe. Mwe muumwo ahayangaga ku mfuuzyo, mwe pe zitámupalamansiizye mu mwoyo waakwe.

Ileelo lwe aamanya kuuti vhe vháfuuye vháli vhajenzi vhaakwe zihamupalamansya umwoyo waakwe, ahagalunkana. Ahavhaliilizyo iho, amansozi gahanda kufuma mu mwoyo. Mwe muumwo avhasookulu na vhamaama vhatili, “Ishaaho shikwinjila mu mwoyo.”

5. Ipangwi ilya avha hali

Tejeelezyi ahapango aha vhasookulu na vha maama.

Hali avhanaavuli vháali vheeka, uvhutendamo vhwavho uvhupiti vhwáali mwi laala. Vházenzile ivwegwi mwe mwi laala. Ishaakulya shaavho ishipiti, sháli nyama izya kwosha na mantonongwa. Uvhugali vhatávhumanyile haa. Insiku izyo ivintu vihayimelelaga vweka, uvhulezi vhwáli vhwá shaaha vhweelee. UMulungu lwe aalola amayimba aga vhanaavuli vhaala, ahamusonteelezya umwantanda uwa kuvhaavwa. Isiku ilya kwanda kufiha, ahaaga avhanaavuli vhaala vhasogooye mwi laala kuvwima ivihanu nu kuyevhila amantonongwa.

Umwantanda ula ahataliha kupuula uvhulezi mwi tuuli, aahasya uvhusu pa lwala, ahazuga uvhugali nu kulya. Vhumo ahavhaviishila avhanaavuli vhaala.

Lwe aamala imbombo yaakwe, ahagaluha ku kwakwe. Lwe ayeepa, avhanaavuli vhaala vhoop vvhafih pa vwegwi vwavho.

Vhahasukumila nkaani lwe vhaaga uvhugali vhuli mu sheegwi shaavho.

Vhahati, “Wu naanu we avhiisile uvhupoo mu sheegwi shiitu?” Vhatamanyile kuuti, shiila sháli shaakulya. Vhaahalya inyama yeeka, uvhugali vhasumba.

Indaavhi yaakwe, vhahayagaata havhili mwi laala kuvwima. Woope umwantanda ula, ahavhapwanila lwe vheepa. Ahataliha kusukumila lwe ayaaga vhasumvile uvhugali. Atahavha nu mulaha, ahataliha havhili kuteleha nu kuzuga uvhugali, aahalya nu kuvhaviishila uvhwavho. Lwe ayeepa, avhaanavuli vhaala vhoop vvhapwanila pa vwegwi vwavho. Vhahavhwaga havhili uvhugali, vwope vvhavhusumba. Pe vhahataliha kupanzanya nu kulondola idala ilya kumulema we akupooosya isheegwi shaavho.

Indaavhi yaakwe vhahasevha uwamwavho uwa kuguliilila isheegwi shaavho. Vhahayagaata, vhasogola mwi laala kuvwima. Woope umwantanda ula ahavhapwanila.

Umuguliilizi ula lwe amulola umwantanda, ahoogopa nkaani. Ahashimbila ahasogola kuvwama pe vhalundisile inyama. Lwe akushimbila ahoogopa nkaani nu kuyinanganizanya mu menda. Umwantanda ula, ahinjila mu sheegwi shaavho, ahataliha imbombo yaakwe iya kuteleha nu kuzuga uvhugali. Lwe aamala kuteleha, ahataliha kulya nu kuyanga kuuti, “Avhantu ivha vhali vhuli? Kwe kuuti vhatavhumanyile uvhugali? Vhatakumanya kuuti shaakulya?”

Umuguliilizi we áyifushiiye mwi lundo ilya nyama, ahavhanga akutejeelezya nu kumwenyeelezya vwe umwantanda ula aakulya uvhugali. Lwe alya ahagaluha kukwake.

Avhamwavho lwe vhagaluha, vhahaaga uwamwavho ayifushiiye mwi lundo ilya nyama, vhamuvhuziilizya vhahati, “Shooni she utamulemaga we akuvhihaga uvhupoo uvhu?” Ahavhaamula ahati, “Mwevhaya, akwogofwa nkaani! Te wakumulema, ali ni vintu vivhili pa shifuvha shaakwe, vili ngati ng’ongwa zivhili, zikwogofwa nkaani. Havhili mushemamu chee! Goope aminso gakwogofwa nkaani, insisi zyakwe zili ngati zya nsama.”

Ahajendelela kuvhapanjla ahati, “Ivintu ivi te vhupoo haa, shaakulya, vhaati vhugali, havhili imuvhwenyi lwe aakulya. Havhili atili wamwitu.” Pe vhahataliha kulya, vhahaaga vhwinsa vhahavhusungwa nkaani. Indaavhi yaakwe vhahamuvhiiha usongo waavho kuguliila isheegwi shaavho.

Lwe vheepa, umwantanda ula ahavhapwanila, usongo waavho lwe amulola, ahalulema uluvhilo nu kuvwama mwi lundo ilya nyama. Uweene umwantanda ula atávhapangamaye inga hansi, ahataliha kuvhomba imbombo yaakwe inza vwe akuhonzyaga shiima. Lwe aamala kuteleha nu kulya, ahanda kuyiisenganya kwepa, usongo ula, ahayigomwa ahati, “Lye likuvhombaha kwomo livhombahaje.”

Ahapuluha mwi lundo ilya nyama, nu kumudomoshela umwantanda ula, ahati, “Ilelo ili utakuvhala naakumo, ukusyala panaapa kufishila lwe avhamwitu vhinza. Kufuma isiku lye liila, umwantanda ahanda kutendama nu mwanaavuli havhili we mutelesi umupiti.”

6. Uvhuntu uvhwa vhantu vhonti vuholiine

Mwe vhamwitu, tejeelezyi uvhuholanu uvhwa vhantu. Umuntu wonti, avhe muzelu, mushemamu, poosye mulemba, poosye uwa ivhala lyonti liila, ku vhulanzi vhwakwe akwanza ishaakulya na minzi ni vizwalo na havhaliilizyo aha kukaata utulo. Umuntu wunuuyo, kuli ahavhaliilizyo he akuviitwa nu kusankaana. Umuntu inga zyonti izyo kukwake zitaliipo te mulunjisu haa, lwe haliipo hamo he hatali ahinza mwi twe lyake.

Hali mu nsi iya Vhanyiha áliipo uMuzungu wumo uwa Shijelemaani, we izina lyakwe áali wu Wizimaani. UMuzungu uyo áali wu dumbwe nkaani, áali ni vwuma ivwinji nkaani inza ing'ombe ni mbuzi ni ng'onzi ni mfwalaasi ni nguluvhe ni visugwa ivinji ivwinji nkaani, pooka na magunda aga kahaawa amapiti nkaani. Havhili áali ni mootoka impiti zye vhahatinji amalooli. Amalooli igo gahasogolaga ukwo nu kwo kuvhuusya ivintu ivimwamu. Áali nu tumootoka utunsi twe vhahatinji utubuki. Lwe akusogola kutandaala nu mushi, ahasevhaga he akwanza isiku ilyo. Áali na mateleekita aminji nkaani aga kulimila amagunda. Áali na vhavhomba mbombo avhinji, vhe utangavhavhaazya, avha kuvhomba mu magunda na vha kuvhomba izya pahaaya na vha kuvhomba mu vilimbika. Avha kuvhomba izya mu nyumba vhoope vháali vhinji inza vhwevhulo. Tungati uWizimaani áali navwo vwonti vwe umuntu akwanzilwa kuvha navyo. Tutangaamanya pamo insindaani ye yítaliipo. She inga umwenda wazeepuha ahavhasumbilaga avhavhomba mbombo vhaakwe.

Avhatelesi vháali ishumi na vhavhili, umutelesi wooka ni mbombo yaakwe, uwa kwozya iviliilo nu wa kuvhoolanya ivitunguulu nu wa kuvhaatiha iviliilo mu mbogooso nu wa kusalulanya ni zinji inyinji. Páliipo umutelesi umupiti we imbombo yaakwe yáali ya kutoma ishaakulya kwenya inga shippiye ahinza na inga ivheeya lihozile, havhili uno we áali wa kufumwa indajizyo kuuti ishaakulya shihondeeye kusogola pa meeza. Lwe ahavhaliilizyo aha shaakulya haafiha, avhatelesi vhonti vhahazyunguulaga imeeza ye uWizimaani nu mushi vhahaliilaga. Vhonti vhahazwalaga inkanzu

inzelu nu tukofwelo utushemamu. Inga ishitoovha shaagwa pa nsi, vhahashimbilaga kusevha nu kuleeta ishambwavo. UWizimaani nu mushi lwe vhaakulya, vhatahagolosyaga inyoovhe. Shonti she sháli pa meeza inga shili ukutali, vhahakonyontaga imeeza, pe wumo chasogolaga kuvhuziilizya she vhakwanza nu kushisejeelezya.

Iziho lye uWizimaani nu mushi vhahakaataga lyáli ni shitala ishipiti nkaani she avhantu kumi vhangakaatila. Havhili kwi ziiho kwáli inyaale izya vhumeeeme izya mandovha aminji.

Lwe vhakukaata kwáli ingalamafoni ye yihateelaga utwimbo utwa kuvhahopeelezya ngati vhaana avhansi, inga vhasupiile. Amashuka aga pa shitala gahahandwaga nu kugololwa isiku lyonti lye uMulungu ahaliwela. Ahavhaliilizyo aha kudaamula inga haafiha áliipo we ahavhadamusyaga. Ahasogolaga pa mulyango, ahaitaga pa luvhumba ahantu he hahafungulilaga ingalamafoni kwe vhakaasite nu kwanda kwimba utwimbo utwinza twe lwe vhatwivwa vhahamanyaga kuuti ahavhaliilizyo aha kudaamula nu kusogola kumwela ichaayi iya nzanshi haafiha. Yáli mbombo yaakwe iyo iya kumudaamusa umwene uWizimaani nu samwene, umushi waakwe. Ivintu vwe vihavhanga pa meeza iya shaakulya isha zanchi vwáli; ichaayi ni kahaawa na maji na mapapaayo ni zivha ni vinji iwvinji.

Vwáli vwa kuyisevhela vwe umwoyo wukwanza isiku ilyo. Impuga ye yihavhanga ahavhaliilizyo aha shaakulya isha musanya na hamazuuvha, ye yihavhanga na pa shaakulya isha zanchi. Uvhutendamo uvhwa Wizimaani tutangalingaanya nu vhutendamo uvhwa muntu uwunji ku nsi kwi vhingo. UWizimaani áali wu dumbwe uwa vhadumbwe, atáli wa kuuti ungamulingaanya nu dumbwe uwunji pa lutala. Vhansi nkaani vhe vhangavha nu vhutendamo inza uvhwa Wizimaani.

Ileelo ahantu honti ku nsi kwi vhingo hali nu vhwandilo vhwakwe nu vhusililishilo vhwakwe. Avha hali vhahatinji, “Amanda aminza gatakuvha amanda gonti.” Kuliipo ahavhaliilizyo ahinza na havhaliilizyo ahavhiivhi. Haliipo ahavhaliilizyo aha kuseshela nu kudovhela havhili haliipo ahavhaliilizyo aha kusimiililwa nu kuloosya. Ahavhaliilizyo aha kuloosya nu kuyimba hahamufishila uWizimaani, lwe uvhulugu uvhwa Vhangeleeza na Vhajelemaani vuhanda. AVhangeleeza vhahavhavwimaga aVhajelemaani.

Isiku limo avhavhomvi avha Wizimaani vhamupanjila inzanchi kuuti vshivuyeye kuuti avhasikaali avha Vhangeleeza vhali papiipi nkaani vhakwanza kwinda kumulema. UWizimaani kwivwa izyo, ahateyema nkaani. Ahavha na masaje amapiti nkaani. Atahamanya isha kuvhomba. UWizimaani, ahapulaha mu nyumba yaakwe, ahamuluvwa nu mushi waakwe, ahashimbiilila kwi situ. Áshimbiye lwe ashiili nu kumwela ichaayi. Lwe ali kwi situ inzala yihumuluma nkaani. Ahasiivha nkaani ilya kuvhomba kuvhupoha uvhulanzi vhwakwe ku nzala na ku vhalugu. Ahasiivha kushimbiilila kwa mupiti wa vhatelesi vhaakwe. Lwe aafiha kwa muvhomvi waakwe ahamwaga, ahamulaavha ishaakulya. Umuvhomvi waakwe ahayivhuziilizya mu mwoyo waakwe ahati, “Shaakulya vhuli she ingamutetela, angaliila mwi na pooshi?” Ahakumbuha insahaani zye ahaliilaga pooka ni meeza. Ahakumbuha utuntu utwinji nkaani twe uWizimaani áali natwo, ni shaakulya she ahalyanga. Ahasogola kwa Wizimaani ahahoma ishibiilu ahati, “Da ist kein Essen.” Kwe kuuti ishaakulya naashimo. UWizimaani ahagalola amahoogo mu shinzanga, ahanyatula lyoka ahanda kububuna ishisita kwefwa amahambili. Umuvhomvi waakwe ahamunyatulila amateleshe mu

nyumba ahamupeela pa hapeepe. Ahagatendamila, ahamala gonti. Ahalaavha aminzi aga kumwela kwa muvhomvi waakwe. Umuvhomvi waakwe havhili ahagugama kumupa, mwe pe avhwenyi kuuti ibilaavhuli yitáliipo, lwáliipo lwe lupindi. Ahamuvhuuzya ahati, “Da ist kein Wasser.” Kwe kuuti aminzi gataliipo. UWizimaani ahasimiililwa nkaani mwe pe ishinyooto shámulumile nkaani. Lwe aalya amahoogo amateleshe gahamufina pa singo.

Lwe uWizimaani akusiivha vwe kwe agaaje aminzi aga kumwela, ahakumbuha ku nkaaya yaakwe, ahamukumbuha nu mushi waakwe ahasimiililwa nkaani, ahakumbuha inyinji nkaani izya ku musoola waakwe, mu nsiivho ahafiha ukutali nkaani. Lwe akusiivha zyonti izyo ahamulola umwana wa muvhomvi waakwe alemile ulupindi akunyatula aminzi mu nsonta. Ahamulaavha gamo. Umwana wuula ahamudinkulila mu lupindi, ahaamupa, ahamwela ahamala gonti. Umuvhomvi waakwe ahasukumila kumulola umupiti waakwe akumwela aminzi ge te mateleshe, havhili akumwelela mu lupindi. Havhili ásukumiiye nkaani kumulola usongo waakwe akulya ivintu vwe atahalya naalumo.

Umuvhomvi uwa Wizimaani hasiivhaga kuuti pamo uvhusiku inga vhwila angati avhembelushile ku kwake. Ileelo áyaazile uvhusiku vhukwila atakuyanga naashimo, átendiime vhweléele. Pisinda ahanda kusupiila pe paala pe atendiime. Inyumba ya muhaaya waakwe yáli ni ziiho na pa peelu vhweléele, pe vhahateleshelaga. Umuvhomvi atahamanya ilya kuvhomba. Pa peelu páali ahatala ahansi aha mahovha. Umushi uwa muvhomvi ahinjila kwi ziiho ahanyatula ahalili ahatenga pa shitala isha pa peelu. Ahamuvhuuzya kuuti alambaalale pa shitala. Ahasalifwa nkaani ahazuvha pa hatala ahazingaana ngati luzinga, mwe pe háali hansi, ni bulangeti ilya kugwinkana litáliipo. Ku havhaliilizyo ahafupi vhahiivwa ataliha kugonola amangono. Vhahasukumila nkaani. Umushi uwa muvhomvi lwe akuzilola zyonti izyo ahahoma inyoovhe ahati, “Amayimba nshelenje ya nswaswa.” Ahakaata, khasha. Ishiili ishi shikutusambiiliza kuuti amayimba gahondeeye kumwaga umuntu wonti wuula, udumbwe nu mupiina.

7. Intemo na makwi

Yigula amakutwi utejeelezye ishiili isha ntemo na makwi. Isiku limo, amakwi gonti gávhiisile uluhomaano ulupiti nkaani. Imbila iya luhomaano ulwo yáfumile kwa washitengo waavho we áali uLituvhu. Amakwi aminji nkaani gínzile ku luhomaano ulwo. Gínzile, aMavhula na Maninga na Malenje na Manzimbwe na Mapembevumu na ganji aminji. Uwashitengo ahiigula uluhomaano, ahati, “Vhamwitu, imbiisite ipa, isiku ilya ileelo, inga tupanzanye pooka kuuti, tuhonzye vhuli nu mulugu wiitu uno uNtemo we akutumala uvhusiku nu musanya? Inga tutangavha nu lwivwano ulwa pooka, nalyoli nkuvhavhuuzya kuuti, akutumala swenti.”

Avhaana luhomaano vhonti, vhahalolesya kuuti vhitinkana ni nsiivho izya washitengo waavho. Vhahanda kunong’ona vhavhili vhavhili, vhamo vhatatu vhatatu. Uwashitengo ahonjezya havhili ahati, “Mukuti vhuli?” Ahimiilila uMuyombo, ahati, “Ilya kwanda nkukusalifwa nkaani washitengo ku nsiivho zyaho inyinza. Nalyoli uNtemo akutumala. Ine ne ahampata nkaani, vhaati nkondeeye ku nkwi na ku mazimwa. Uluho lwane lwakusila. Ayimanye kuuti, ileelo lisiku lyakwe ilya kumpeleela. Swenti tuvhe pooka, patahaavhe naawumo uwa kugaluha mwisinda.”

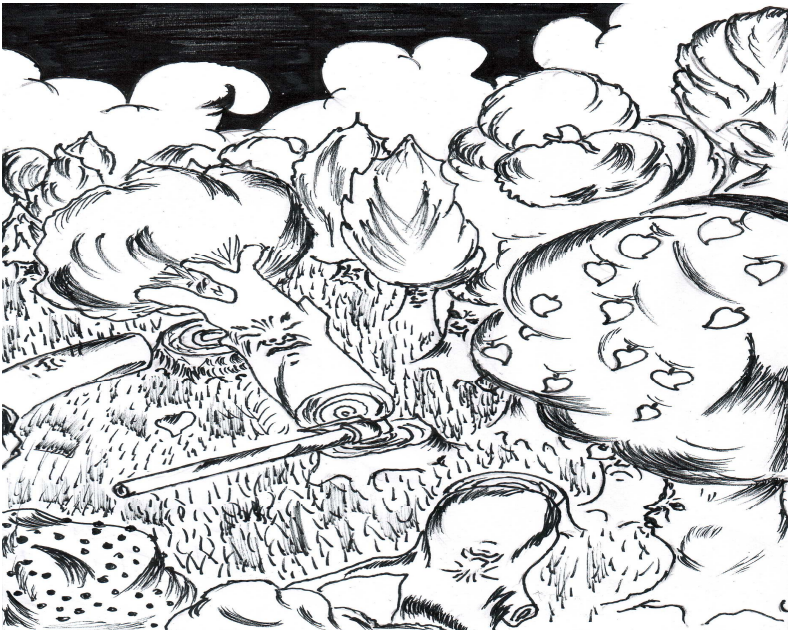
Woope uMuninga ahimiilila nu kuyanga ku maha nkaani, ahati, “Mwenti mukuyanga mpanjilwa, ine ne uNtemo ahampata nkaani, akundondola uvhusiku nu musanya. Mwe pe nkwanzilwa ku nyiiji ni felemu ni meeza ni vitengo ni vintu ivinji vve mukuvilola, vikufuma ku luho lwane ine ne Muninga. Ileelo te twepe ipa ishisita kuvha ni dala lyoka ilya kumupoota umulugu wiitu uno uNtemo.” Uwashitengo ahimiilila havhili ahati, “Vhamwitu, mwenti mwe mukwimiilila mufumwaje Insiivho zye zikututwala kumupoota umulugu wiitu. Mutaziyangaje ziila zye akutuvhombela ndaali.”

UMpingo ahalaavha ku maha nkaani, kuuti woope afumwe zye zili mu mwoyo waakwe. Uwashitengo ahamupa kuuti aziyanje zyonti, ahati, “Ine ne akumvwima nkaani, mwe pe vhinji vhakugombela iviholanyo vve na vhantu avhafuma mu Vhulaaya vhakuvilondola. Manyile kuuti, ileelo te twepe ipa ishisita kuvha nu lwivwano ulwa

pooka, ulwa kumuvwima nu kumupoota. Ulwivwano ulwa pooka luli na maha nkaani, kuluusya umuntu wooka. UNtemo uno atangatupoota inga twavha pooka inza vve tuvhungiine ileelo ili.”

Ahavhaliilizyo honti iho, ataliipo we áfumwizye insivho izya kumala intamwo zyavho. Wonti we ahimililaga ahayangaga zye umulugu waavho akuvhahombela. Ulwa ishi ahimiilila uNyembe, ahayanga kwi izwi ilya pansi nkaani ahati, “Ine nkulola zyonti zye avhamwitu vhayanga nyinza nkaani. Ileelo nkulola kuuti tukuluvwa, umulugu wiitu te wu Ntemo weeka ndaali. Tukumbushe kuuti shiima uNtemo atakuvha weeka ndaali, uvhugozi vhwakwe vhakuvha pooka nu Shipinyi. Ishi shooni she tutakumuyanga uShipinyi? Tukumuyanga we Ntemo weeka. Havhili tumanye kuuti, uShipinyi wamwitu, woope ishifumo shaakwe shiitu sweneeswe. Tutahamuluvwe, woope mulugu wiitu nkaani, kuluusya nu Ntemo.”

Ahavhaliilizyo honti lwe akuyanga uNyembe, vhonti vhahavhanga vhakuyinzya amatwe gaavho. Vhamo vhahasuvhaga ivipalo vwavho, uku vhinamiye pansi.

Yihalolesya kuuti vhonti vhávhwenyi zye uwamwavho ahayangaga zyáli zya nalyoli. Atáliipo naawumo uwunji havhili we ahanzaga kuyanga havhili. Vhonti vhahinamila pansi vhahavha ngati nkuku zye zitonyeliilwe ni mvula. Uwashitengo ahavhuziilizya ahati, “Mukuti vhuli?” Kuhavha mwaa! Mwe pe vhonti vhahalola kuuti, vhuliipo uvhwa nalyoli. Avhinji vhahalola kuuti, uShipinyi angavha mulugu wa kwanda, mwe pe wamwavho. Havhili vhahamulola uShipinyi kuuti, mulumaluma. Uwashitengo ahavhalaavha kuuti, vhagalile uluhomaano, vhavhe na havhaliilizyo aha kusiivha ahinza. Mwe pe ahalola vhaamanya kuuti, vhali na vhalugu vhavhili. Vhonti vhahitishila, uluhomaano luhasila. Ileelo vhahavwalangana, vhahaluvwa kukwitinkana isiku ilya kugaluha havhili. Kufishila ileelo ili, yitakumanyiha lyeli pe vhalihomaana, kwivwana nu kulondola idala ilya kuvhayanga avhalugu vhaavho. Vhoope avhalugu vhaavho Vhatahaleha kuvhamala.

Ishiili ishi shikutusambiilizya kuuti, shiima umulugu wiitu atali ukutali, ali mu vinama vwitu, avha hali vhátili, “She shikukulya shili mu mwenda waaho.” Shiima vhe vhakutwivhila mu nyumba zyitu, vhatakuvha vha kutali, tuli navho, vhamanyaani vhiitu. Vhe vhaala vhe tukwizya nu kulya navho.

Havhili ishiili ishi shikutukumbusya inyinji izya havhaliilizyo iha he tuli naho. Inkaani lwe tukukumbuha umulugu wiitu we tuli nawo ahavhaliilizyo iha. Umulugu uyo te wunji, we wuula uwa nsi yonti. Umulugu uyo tukuti UVHUKIIMWI. Ulwakwanda amakwi gahasiivhaga kuuti, umulugu waavho áali wu Ntemo weeka, pisinda vhahaaga kuuti umulugu waavho te wu Ntemo weeka ndaali, nkandi vhali pooka nu mujenzi waavho uShipinyi. Amakwi gahanda kumanya kuuti, umujenzi waavho uShipinyi we vhali pooka nu mulugu waavho uNtemo. Vhonti vhavhili vhe vhahavhamalaga.

Vwe zili nu VHUKIIMWI. Te VHUKIIMWI vhweka vhwé vhukutumala. UVHUKIIMWI vhuli pooka na vhajenzi vhiitu, na vhaana vhiitu. Insiku izi lwe kukusha ukwivwa yahoola kwa mupalamani. Lwe ukuvhuziilizya kuuti, “Shooni she shafumila?” Ukwivwa vhakuti, “Uwamwitu, UVHUKIIMWI vhwamutwala kwi longo.” Mwe vhamwitu umulugu wiitu te VHUKIIMWI weeka.

UVHUKIIMWI ali pooka na vha Yisega na vha Yapanta na vha Mwinga na vha Nsalu na vha Vhusinde na vha Mwile na vhanji avhinji vhe vhuvhatiye uvhuhembu. Vhavhiisile uvhembu kwilongolela. Avhadubwe nu vhudumbwe vhwavho vhayinjiziize mu vhuvhembu. Avhadumbwe ivho vhakujenda ukwo nu kwo, vhakupesa UVHUKIIMWI.

Inga tukwanza kuvhumala UVHUKIIMWI yikwanzilwa kuuti tuvhatendamishe avhamwitu vhonti vhe tukulola kuuti ulujendo lwavho te lwinza. Tuvhasoshe, havhili tutahavhalolele insoni. Tuvhavhuuzye kuuti, ulujendo lwavho lutakuvhamala vheeka, nkandi lukuleeta amayimba amapiti nkaani mu nsi. Lukuvhaleha avhantaagwa vhakuyimba, lukuvhapela avhantanda avhinji nkaani kuvha vhaziishe, vhakusyala ishisita vhanaavuli.

8. Uvhushevu uvhwa Halulu

We ali na makutwi atejeelezye ishiili isha Halulu. Isiku limo iNzovu ye yáali wa shitengo uwa vihanu vwonti ivwa mwi laala, yávhisite avhamwavho vhonti. Ivihanu ivwinji nkaani vihinza ku luhomaano luula, ileelo we Halulu weeka we atínzile. Lwe ivihanu vwonti vwavhungaana, uwa shitengo ahimiilila ahati, “Mwe vhamwitu, imbiisite isiku ilya ileelo ili, inga tupanzanye pooka kuuti, tuhonzye vhuli, inga tugamale amayimba ge tuli nago aga kusovha aminzi aga kumwela? Inga tutangalyaga idala ilya kugamala amayimba iga, nalyoli nkuvhavhuuzya, vhamwitu, kuuti tukufwa.” Lwe ayanga vhwevhulo, kuhavha mwaa ahavhaliilizyo hansi, pe pisinda kunong’ona ukwa vhavhili vhavhili, vhamo, vhatatu vhatatu kuhanda. Uwashitengo ahavhavhuziilizya ahati, “Mukuti vhuli?” Ahanda wooka wooka kufumwa insiivho. Zimo vhahazyitishilaga, zimo vhahazihaanaga. Kumpeleela, vhahivwana kuuti vhabane ishifula isha minzi.

Vhahitinkana isiku ilya kwanda kubana ishifula. Vhahivwana kuuti isiku ilyo, naawumo atahalinde. Uwashitengo ahamulajizya uNtwiga kuuti, atuushile kwa Halulu kumuvhuuzya kuuti, woope atahalinde isiku ilyo. Havhili vhahivwana kuuti atahaavhe naawumo uwa kwinda inyoovhe zyeke. Vhívwine kuuti, vhaleete amajembe ni nyooselo ni sengo ni ntemo ni suluulu na mapanga. Havhili vhívwine kuuti, vhahinze na vhashi vhaaho, mwe pe imbombo yilivha ngomu.

Imbombo yaavho yihaavhe ya kuteleha ishaakulya inga vhahaalye pa mbombo pe paala. Avhantanda vhonti, vhahanzilwaga kuleeta uvhusu ni nyanyi.

Isiku lye vhívwine lihafiha. Vháfumile lwe kushiili kuvhambunkana. Vhamo vháfisile lwe izuvha lishiili kudula. Vhonti vhínzile ni vivhombelo vwavho. Ileelo uHalulu atínzile, havhili átaleesite intumi naayimo iya kulaavha kuuti vhamuhovhoshele. Uwashitengo ahamuvhuziilizya uNtwiga ahati, “Vhuli waafisiizye intumi kwa wamwitu uHalulu? Aatili vhuli?” UNtwiga ahaamula ahati, “Nalyoli wamwitu naafisiizye vwe mwandajiziizye. Naamwazile akwiliha inyumba. Wooke umushi aamile mu nyumba atelehaga. Wooke aanivuuye lwe nkumupanjila umulume zye mwandajiziizye. Lwe namupanjila aanamuuye ku mabaado nkaani.” Uwashitengo ahavhunziilizya ku mulaha nkaani ahati, “Aakwamuuye ku mabaado! Aatili vhuli?” UNtwiga atahanzaga kuuti vhonti vhamanye vwe uHalulu aayamuuye, ahanzaga kuuti vhubhe vhuzigizigi vhwakwe. Mwe pe uwashitengo ahanzaga amanye, ahati, aatili, “Mukututamwa! Imbombo iya kubana ishifula ye twinze swenti? Inga navha na havhaliilizyo ndiyinza.” Ivihanu vwonti vihaviitwa nkaani ku waamuzi uwa Halulu. Uwashitengo ahati “Aha! Tukulolana nawo.”

Imbombo iya kubana ishifula yihanda ku maha nkaani, vhonti vhahavha nu lusuuvhilo ulupiti ulwa kugaaga aminzi isiku liila. Ileelo imbombo iyo yihajendelela ku havhaliilizyo ahatali nkaani ishisita kugaaga aminzi. Ileelo mwe pe vhávishiliine ulufingwi, vhahajendelela kuvha nu lusuuvhilo ulwa kugaaga aminzi. Naluvhiilo aminzi gahaduvhaha. Vhahadovhela nkaani, isitu lyonti lihiizula ahalanga aha luseshele. Avhantanda vhalaluluuta nkaani, uHalulu nu mushi, vhoope vhahiivwa ahalanga haala. Umushi ahamuvhuuzya umulume waakwe ahati, “Wiivwa avhamwitu, vhagaaga aminzi, iswe tutasogooye ku mbombo iyo, vhatalitwitishila kutapa aminzi, tuliitapa kwi?” UHalulu ahamwamula umushi ahati, “Utahaavhe na maganigani naagamo, manyile vwe ndivhomba, undeshele neene imbombo iyo.”

Vhahataliha kulya nu kumwela nu kupunza, mwe pe vhávhwenyi

kuuti amayimba gaavho aga minzi vhagamala. Vhahivwana kuuti pavhanje uwa kuguliilila ahavhaliilizyo honti pa shifula, inga uHalulu atahinze kutapa aminzi. UMbogo áali wa kwanda kuvha mu luvhaatiho ulwa kuguliilila ishifula. Lwe kwasha ivihanu vwonti vihavhala ku mbombo zyavho. Pa shifula ahasyala we Mbogo. UHalulu ahasogola ku shifula nu lufulu ulwa kutapila aminzi na hafulu ahansi he háali nu vhuushi. Lwe apalamila pa shifula ahanda kwimba ulwimbo ulwa kuvhasaamula avhamwavho. Lwe aafiha pa shifula ahamwaga uMbogo, ahamulamuha, wope ahitishila. Pe ahamuvhunziilizya ahati, “Winza kuvhomba ishooni ku shifula? Wahaanile kubana, utangatapa aminzi pa shifula shiitu ipa!”

UHalulu ahaamula ku mabaado ahati, “Vwe ukusiivha ine ne Halulu ni njeele zyane, ingamwela aminzi giinyu? Ine ndi na minzi aminza, havhili amanonu nkaani. Inga ukwanza toma, uyeenye vwe ganonile.”

UMbogo kwivwa inongwa izya Halulu, ahanyonywa nkaani kuuti atome aminzi aga Halulu, ayeenye vwe ganonile. UHalulu ahamumwansya utwushi tumsi. UMbogo ahalola tukusukutila nkaani,

ahamulaavha uHalulu amwonjeze utwamwavho. UHalulu ahati, “Inga ukwanza, nkukupa ahafulu iha honti, ileelo inkupinye ivinama, pe kwe umwele ahinza.” UMbogo ahiitiha. Ahamupinya ivinama nu kuvipinyiila mwi kwi. UHalulu ahati, “Watinji uli ni njeele kunduusya, ileelo uvhavhuuze na vhamwinyu vhonti, kuuti uHalulu te wa kumwizizya.” UHalulu ahanyatula ulufulu lwakwe ahiizuzya aminzi ahavhiiha pi syila. Ahinjila mu shifula ahanda kusavha. Ahagavundulanya aminzi gonti, gahasyala ntope zyeke. Hamazuuvha, ivihanu vwonti vihinza kuuti, vimwele nu kutapa aminzi. Vihaaga uwamwavho apinyiilwe mwikwi na minzi gavundunkiine. UMbogo ahavhapanjila zyonti zye uHalulu azivhomvile. Vhahaviitwa nkaani vwe uHalulu avhomvile nu kumulola uMbogo wu njunje. Indaavhi yaakwe vhahamuvhiiha uwamwavho. Woope zihamwaga zyeziila. Vhoope avhanji avhinji zyávhapoosite.

Pisinda uNdovholo ahavhavhuuzya avhamwavho ahati, “Twenye niine ndinje, imwenye uHalulu uvhushevu vhwakwe, niine lumo náali ne mushevu. Manyile kuuti atangampoota.” Avhamwavho vhahamwitishila nu kumusalifwa nkaani. Lwe kwasha ivihanu vwonti vihasogola kuvwima, ahasyala we Ndovholo weeka. Ahasiivha amadala aga kumulema nu kumupaniha uHalulu. Ahinjila mu shifula ahadwivha. Pisinda uHalulu ahinza inza vwe áluvhiie nu lufulu lwakwe. Ahatalanganya ukwo nu kwo. Ahasiivha mu mwoyo waakwe ahati, “Vhaalita niine, ishi vhalesile peeka.” Ahanyatula ulufulu lwakwe nu kusogola pa shifula kutapa aminzi. UNdovholo ahamuvhendeela uHalulu nu kumuvumbatila ku maha gonti. UHalulu ahalinga kulambiilizya kuuti vhamuleshele, inga woope amuleshele ahafulu honti aha vhwuushi. UNdovholo ahahaana.

Lwe uHalulu ashiili, akulambiilizya, ivihanu ivinji vihanda kuvhwela kwinda kumwela aminzi. Pe vihaaga uHalulu alemwilwe. Woope lwe avhalola ahatonta ngati nkuku ye yitonyeliilwe ni mvula. Ivihanu vwonti vihaseshela kulola umulugu waavho alemwilwe. Ivihanu vwonti vihasiivha idala ilya kumupaniha uHalulu. Lwe vikupanzanya idala ilya kumupaniha umulugu waavho, uHalulu ahayanga ahati, “Nalyoli manyile vwe navhayimvwa. Zyonti zye

mungambombela malipilo gaane, naawumo we angavhakwinkwina. Inga mukwanza kumpaniha muntwale pa lusenga. Mwe pe ine nu lusenga tutakwivwana. Ine nkupootwa kujenda mu lusenga.” Vhonti vhahiitiha izya Halulu. Vhamutwala pa lusenga. Ahavhaliilizyo honti iho átonsite nkaani, havhili vhamo vhánzite nu kumulolela uvhwila. Lwe vhaafiha pa lusenga, vhahanda kupanzanya idala ilya kumupaniha umulugu waavho uHalulu. Lwe vhakupanzanya vhwvehulo, ahafutumuha, ahashimbila nu kuvhapalasila ulusenga mu minso. Vhonti vhahasyala vhakufikisanya aminso. UHalulu ahasogola apatali, ahimiilila pi yalaawe pamwanya ahati, “Navhasutula.” Kwanda isiku ilyo vhonti vhahanda kumushindiha uHalulu nu kumwita kuuti, “Uhalulu, mushevu.”

9. UHavhila nu Ndovholo

Hali, uHavhila nu Ndovholo vháali vhamanyani. Avhamanyani ivho vhákundiine nkaani. UNdovholo ahatendamaga mu nsi inyuumu iya pahati pa sumbi. Ahavhaliilizyo hamo uNdovholo ahamutandalilaga uHavhila. Lwe akumutandaalila ahamutwalilaga ivipeelwa, ivipeelwa ivwo, zyáli inswi kufuma mwa sumbi. UHavhila áamile mulimi uwa muuvha. Woope lwe akumulaga umumanyani waakwe uNdovholo, ahamusenganizanyaaga amuvha, inga amutwalile umuhooyi waakwe umushi wa Ndovholo. Uvhumanyani vhwavho pooka nu kufumwizaya ivipeelwa vhwajendeleeye ku havhaliilizyo ahatali.

Isiku limo umushi wa Ndovholo ahamuvhuziilizya umulume ahati, “Tvintu ivi vinonile nkaani! Ukuvwagaga kwoshi?” Umulume ahamwamula ahati, “Vikufuma kwa muhooyi waho uHavhila. Uweene mumanyani waane nkaani.” Umushi wa Ndovholo ahamuvhuuzya umulume ahati, “Nalyoli umuhooyi uyo uvhula vhwakwe vhunonu nkaani, mwe pe aakulya ivwakulya ivinonu nkaani ivi. Nalamba nkaani, uhamuleete. Nyonyiilwe nkaani kulya uvhula vhwakwe.” UNdovholo ahati utasaagaje, kwe nkuleetele uHavhila.

Kwandila isiku ilyo, uNdovholo ahataliha kulondola idala ilya kuuti uHavhila aafishe kukwakwe, mwe pe ahanzaga intiimo kufuma kwa mushi waakwe. Lwe alyaga idala, ahashuula kusogola kwa nkundwa wakwe uHavhila. Lwe aafiha, vhahajendelela kwizya nu kupozanya inza vwe gáamile amaata gaavho. Lwe vhakupanga, uHavhila ahazilinganyaaga inswi zye unkundwa waakwe ámuleteeye. Ahanzaga kuuti zivhe zya shaakulya isha hamazuuvha.

Lwe ahavhaliilizyo aha Ndovholo kuvhwela haafiha, ahasiivha kumuhopenkanya unkundwa wakwe. Ahati, “Wamwitu, umuhooyi waaho akusalifwa nkaani ku vipeelwa vwonti vwe ukumutwalilaga. Ileelo asungwilwe nkaani kuuti mumanyane. Ishi nasiivhaga kuuti inga uli na havhaliilizyo ileelo, yahondeeye kuuti tusogole pooka.”

UHavhila ahamwamula ahati, “Kutali intamwo naazimo, tulongozanye.” Vhahataliha uvhulendo kusogola kwa Ndovholo. Vhahafiha pa luvhazu pa sumbi. UHavhila ahalola aminzi, ahamuvhuziilizya unkundwa wakwe ahati, “Ine ntamanyile kusavha. Ishi kuti nkonzye vhuuli?” UNdovholo ahamwamula ahati, “Limbila pa nsinzi yaane.” UHavhila ahalimbila, vhahajendelela nu vhulendo.

Lwe vhaafiha pe pivhiiye, uNdovholo ahalola kuuti uHavhila ishi atangashimbila. Pe ahamuvundulila ahati, “Umushi waane atili akwanza uvhula vhwaho. Akusiivha kuuti vhunonile nkaani, mwe pe ukulya amuvvha.” UHavhila ahamwamula ahati, “Aala! Shooni she utambuzyaga kufuma hali? Iswe tutakwinjilaga nu vhula mu minzi. Imbulesile pa shimpuuma.” UNdovholo ahavhuziilizya ahati, “Tungasogola kuvhunyatula?” UHavhila ahati, “Inga umuhooyi akuwanza shooni she tutahamutwalile?” Pe uNdovholo ahapinduha naluvhiilo kugaluha ku shimpuuma, mwe pe ahanzaga intiimo kufuma kwa mushi wakwe. Lwe vhaafiha pe pativhiiye papiipi ni shimpuuma, uHavhila ahadomoha nu kwanda uluvhilo inga ayiposhe. Ahati kanama ntakulizile! Ahafiha kukwakwe, ileelo atásheleeye kwinjila mu nyumba, ahapitilizanya.

Lwe uNdovholo aalola uHavhila ashevha, ahalinga kumushimbizya, ileelo ahapootwa. Ahataliha kujenda hansi hansi kusogola kwa Havhila. Lwe aafiha ahamwaga umushi wa Havhila. Ahamuvhuziilizya ahati, “Uwamwitu ali kwoshi?” Umushi wa Havhila ahati, “Muhooyi, kufuma pe mwepeeye ntamanyile naashimo, ileelo atuusile panaapa ku luvhilo uluhali nkaani. Ntamanyile kwe asogolaga, havhili ntamanyile kuuti shooni she ashimbilaga nkaani shiila.” Pe uNdovholo ahati, “Inga ayinza umuvhuuzye uti uwamwinyu ayinzile kulondola.” Umuha Havhila ahati, “Kwe mupanjile.”

UNdovholo lwe akwepa, ahalaavha kuuti umushi wa Havhila amusindishile hansi. Lwe akumusindishila, uNdovholo ahati, “Muhooyi nkuyiivwa havhiiivhi nkaani.” Ahamenwa nu kufwa pi dala pe paala. Pe umuha Havhila ahasimiililwa nkaani lwe umuhooyi waakwe afwa shaaha. Ahamuleha nu kugaluha kuhaaya.

Lwe ahavhaliilizyo aha hamazuuvha haafiha, uHavhila ahagaluha pa nkaaya yaakwe. Áali na maganigani nkaani. Umushi waakwe ahamuvhuuzya kuuti umumanyani waakwe ayinzile kumulondola. UHavhila ahamwinjiilila kuyanga, ahati, “Asogooye Kwoshi?” Muntu muvhiivhi nkaani ula! Ayanzaga kuuti amutwaliile umushi waakwe uvhula vhwane! Pe umuha Havhila ahaganduha. Ahati, andaavile kuuti imusindishile, ileelo lwe nkumusindishila, kufiha pi dala ayinzile aamenwa nu kufwa. UHavhila ahasukumila nkaani. Ahati, “Afuuye!” Umushi waakwe ahati, “Ndinga afuuye. Imulesile pi dala, tujende nkulanje.”

Lwe vhaafiha uHavhila atahapalamila, ahavha apatali. Ahamuvhuuzya umushi waakwe ahati, “Ileelo umuntu we afuuye, akufuutaga inga luvhili. Ipo pe tukumanya kuuti, afuuye ndinga.” UNdovholo lwe ayiivwa izyo ahafuuta luvhili ku maha. Ahati, “Haa! haa!” UHavhila nu mushi waakwe kulola isho, vhahanda uluvhilo. Vhahatuushila pa nkaaya yaavho, vhahavhanyatula avhaana vhaavho nu kusaama pi linga liila.

Izya Ndovholo kuvhwaga uvhula uvhwa Havhila inga amutwalile umushi waakwe zihasilila pepaala.

Ishiili ishi shikutusambiilizya kuuti, injeele lidala ilyinza ilya kuyipoha mu ntamwo. UHavhila ávhombeeye injeele yaakwe kuyipoha kwa Ndovholo.

10. UHalulu nu Mukookwa

Tejeelezya ishiili isha Halulu nu Mukookwa. Kufuma hali uHalulu álolesile kuuti shihanu isha njeele kuluusya ivihamu vwonti. Ivihanu ivwinji nkaani ivipiti inza iNzovu ni Mvuvhu ni Nsama ni vinji vihamwogopaga.

UHalulu áali nu mugunda mu luvhanzu mwa sumbi. Umugunda uwo wutáali ni mboto naayimo mwe pe lwáli lusenga lweka, uHalulu atahavunaga naashimo kufuma mu mugunda uwo. Ahasiivha kukazya umugunda uwo ku vhanji vhe vhahalondolaga amagunda. Ahasogola kwa mujenzi waakwe uMukookwa ahamupanjila izya mugunda ula, nu kumuhopela kuuti, “Umugunda wuula wuli ni mboto nkaani. Ileelo nkwanza kukazya weneewo mwe pe navha ni ntamwo ye yikwanza impiiya inyinji nkaani.” UMukookwa ahiitiha kukala wenewo, ahamupa impiiya zye ahanzaga, wuhavha mugunda waakwe.

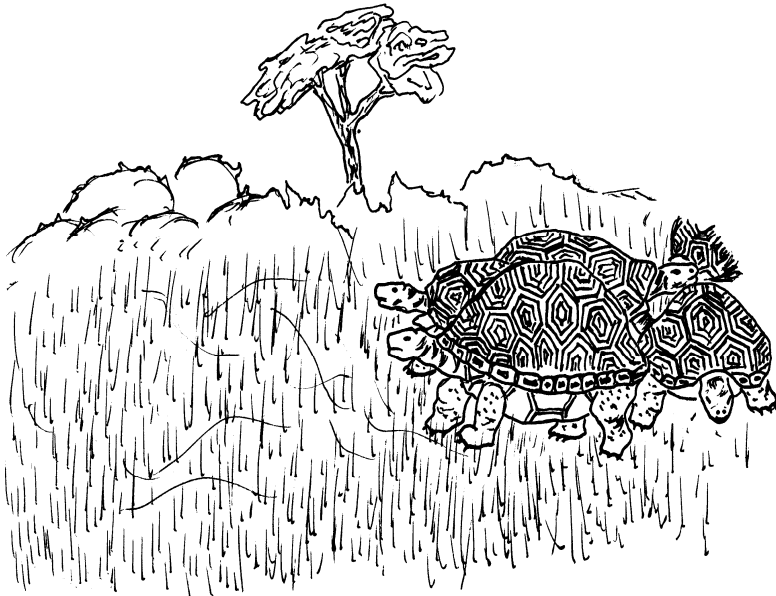
UMukookwa ahalanjila indanjila kuuti vhamwavwe kulima avhwale vwe ahanzaga kuvhwala. Lwe vhaafiha vhaala vhe ávhalanjiiye, lwe vhashiili kwanda kulima vhahamuvhuuzya vhaati, “Weeya iwe we wamwitu, hinza kukuvhuuzya uvhwanalyoli, te hinza kukuzyiha. UHalulu akuhopeeye kukukazizya umugunda uno, we wutali ni mboto naayimo, lusenga lweka. Naashimo she shingamela mwenemwo. Ukuteezya ge maha ni impiiya zyaho vhwelele.”

UMukookwa lwe ayiivwa zyonti izyo ahavwalala nkaani mu mwoyo waakwe. Ahalola kuuti ateziizye vhwelele impiya zyakwe.

Indaavhi yaakwe uMukookwa ahasogola kulonjeela kwa mwene. Umwene uwa lutala luula áali wu Nzovu, ahampamjila zyonti zye uHalulu ámuvhombeeye. Umwene ahamutejeelezya ahinza nkaani. Ahamusonteelezya umusikaali uwa kumulema uHalulu nu kumuleeta ku kwakwe. Umusikaali we ásogooye kumulema áali wu Nsama. Ahasogola ku nkaaya yaakwe, ahamwaga, ahamuvhuuzya ahati, “Umwene uNzovu akukwanza, uMukookwa akulonjeleeye.” UHalulu ahamanya kuuti vhakumwita ku nongwa iya mugunda we amukaziziizye uMukookwa. UHalulu atahadalisa ahatonta nkaani. Ahati, “Lwe umwene akukwita yitakwanzilwa kuuti uhaavhaje. Nkulaavha unguliilile hansi ininjizye iviliilo mu nyumba nu kwigalila inyijji izya nyumba.”

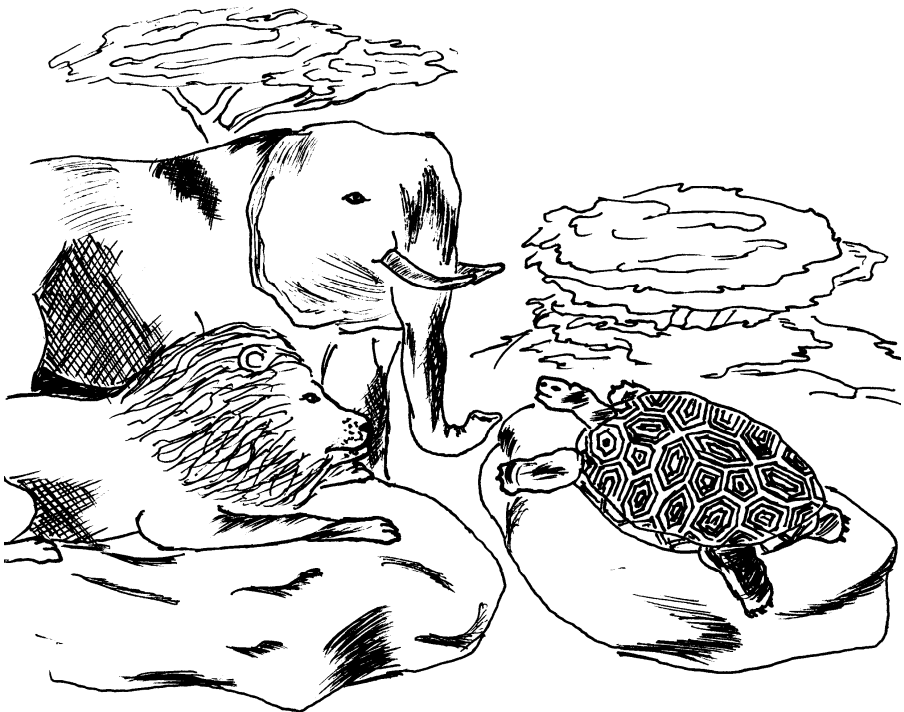
UHalulu ahinjila mu nyumba nu kufumila pi dilisha. Ahimiilila pa shisinko pa mwanya, ahati, “Ine te ne shipukupuuku ne ngayitwala neeka pi lonjelwi, Hamuvhuuzye umwene kuuti uHalulu atakwinza. Uweene te mupukupuuku fwe wu Mukookwa. Lwe akalaga umugunda ataavhwenyi kuuti muli, ulusenga?”

INSama yihalinga kumushimbizya uHalulu yihapootwa, ahatyela nu kwinjila pa shipindi Insama yihasogola, yihamupanjila umwene zyonti zye uHalulu ayivhombeeye. Umwene ahaviitwa nkaani.

Ileelo kutáliipo naalimo ilya kuvhomba, mwe kutáliipo idala ilinji ilya kumwaga uHalulu. UMukookwa ahavhanga asumba impiiya zyakwe vhwelele.

Mwe muumwo ni leelo ili uHalulu inga ayilola iNzovu ni Nsama akushimbila mwe pe akukumbuha ziila zye ázivhomvile. Wope uMukookwa ni leelo ili akumulondola uHalulu. Ileelo mwe pe uMukookwa atamanyile kujenda akuteteha vhwelele akupootwa kumulema uHalulu kuuti amwanze impiiya zyakwe.

11. UMutwale nu Halulu

Hali áliipo umuntu wumo umulimi uwa mbalala, we izina lyakwe vhahatinji uMutwale. Inga haafiha ahavhaliilizyo aha kwilula imbalala, ahaagaga uHalulu aliye zyonti zisizile. Ahataliha kwuvhiilila uvhusiku nu musanya, ahapootwa kumulema, ahasiivha nkaani, ahati, “Insogole kwa Mwene uMugavhe kumukuutila intamwo izi.”

UMwene ahamulanganizya vwe angamulema uHalulu. Ahati, “Usogole kwi yonde uvhinze ishivolanyo isha muntu, upashe uvhulimbo shonti. Usogole ushivhiishe pahati pa mugunda, inga wavhiiha uhavhwelaje.” UMutwale ahavhomba inza vwe uMwene uMugavhe ámulanganiziize, nu kusogola kuvhiiha ku mugunda. UHalulu inza vwe ávheleleeye kusogola kulya imbalala ku mugunda, lwe aafiha ahashilola ishintu shimo shimiliye fwe muntu. Ahanda kushihalapila.

Ahati, “Yeepa umu luvhiilo naakukuhoma.” Ahashikanza ikoofi lyoka lihalematila, ahashikanza ikoofi ilya vhuvhili lyope lihalematila. Ahati, “Naakukudiha ni itwe ndeshela.” Ahashidiha ni itwe lihalematila. Ahanda kulambiilizya vhusiku vhwonti, ahapootwa.

Inzanshi lwe kwasha, uMutwale ahalaavhila ku mugunnda waakwe. Ahamulola uHalulu alemwilwe. Ahaseshela nkaani mu mwoyo waakwe. Ahati, “Ileelo ili navwima inyama.” Lwe aafiha paala ahaaga mupuuma, ahamulaavhula ahinza, nu kusogola nawo kuhaaya. Mwi dala uHalulu ahamuvhuuzya uMutwale ahati, “Inga ukwanza imfwe, umbamizye pa lusuuto, inga wambamizya pi iwe te imfwe haa.” UMutwale ahamulema uHalulu nu kumusumba pa lusuuto. Pe paala uHalulu lwe aagwa ahapuuma mwa! Ngati aafwa. Lwe uMutwale akuti asogole amusevhe uHalulu ahamupalasila ulusuto mu minso nu kushimbila. UMutwale ahasyala ayasiime kwi lomu nu kufikisanya aminso.

12. UHalulu nu Havhila

Insinku izya hali nkaani uHalulu áali shihanu she shiihalolehaga kuuti shishevu kuluusya ivihanu ivwamwavho. Uvhushevu uvhwa Halulu vhwávipezile ivihanu ivinji kumwogopa nu kumushindiha nkaani. Ileelo háliipo ahavhaliilizyo hamo he ivihanu vimo vihanda kumanyinsanya uvhushevu vhwakwe nu kwanda kumupoota.

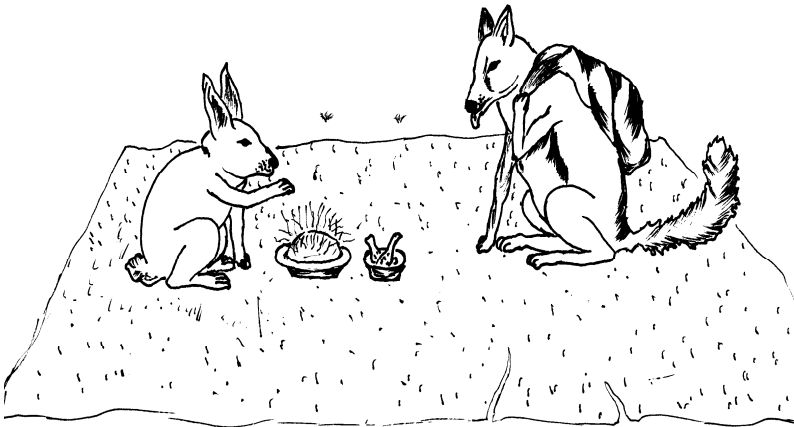
Isiku limo, uHalulu ámulaavile uHavhila kuuti vhasogole vhonti ku vuhoyi vhwakwe. UHavhila ahamwitishila. Vhahanda uvhulendo, lwe vhaafiha pi jenje, uHalulu ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Kwonti kwe twafiha, lwe vhaatupa uvhugali, uhinzaje kunyatula aminzi aga kugeeza mu nyoovhe ipa.” UHavhila ahamwitishila. Vhahafiha apamwavho, uHalulu ahagalola amasole amuumu, ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Ponti pe twafiha, inga vhangatupa imbalala imbisi, uhashimbilaje kwinza kunyatula amasole aga kuvhavhulila imbalala ipa.” UHavhila ahitishila. Vhahafiha apamwavho, ahazilola impalo izya numbu. UHalulu avhamuvhuuzya uHavhila havhili ahati, “Ponti pe twafiha inga vhangatupa inumbu uhinzaje kunyatula impalo izya kupalila inumbu ipa.” UHavhila ahitishila. Vhahafiha pa nkaaya yimo. Vhahaavhapa

imbalala imbisi. UHalulu ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Weeya, shimbiila usogole unyatule amasole gaala ge nkulanzile, twoshezye imbalala izi. Tutangaalya imbisi.” UHavhila ahalwanda uluvhilo kusogola kunyatula amasole aga kwoshezya imbalala. She uHavhila ayeepa vhweleele, uHalulu ahanda kulya imbalala ziila. UHavhila ahanyatula amasole, ahanda kugaluha. Lwe aafiha na masole, uHalulu ahamuvhuuzya ahati, “Weeya lwe weepa vhweleele, vhinzile avhantu vhe ntavhamanyile, vhinzile vhaapuma imbalala zyonti, vhashimbila nazyo.” UHavhila ahasimiililwa nkaani, ileelo atáli ni lya kuyanga naalimo.

Vhahafiha inkaaya iyamwavho, vhahaavhapa inumbu. UHalulu ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Weeya tutangaalya inumbu na mahambili, zingatuhola, ishi shimbila usogole unyatule impalo ziila zye nkulanzile, uleete twinze tupalile inumbu.” UHavhila ku vhutonsu nu vhupukupuuku vhwakwe, ahamwitishila, ahanda havhili kusogola kunyatula impalo. Lwe akugaluha, ahaaga uHalulu amazile inumbu zyonti. UHavhila ahaviitwa nkaani. UHalulu ahamuvhuuzya ahati, “Ninzile nazyunguula ku ntanda, lwe nkugaluha, ntazyazile inumbu, manyi inga wu naanu we anyatuuye.”

Lwe vhaafiha ku vhuhoyi uvhwa Halulu, inza vwe gáli amaata, vhahavhakupishila inkuupiho iya vhugaali ni nyama iya nkuku. UHalulu lwe aalola uvhugali ni nyama iya nkuku avhamuvhuuzya uHavhila ahati, “Luvhiilo shimbiila usogole unyatule aminzi aga

kugeeza mu nyovhe kuula kwe nkulanzile. Utahaavhaje, utahinze uyaaje uvhugali vhwahatala.” UHavhila ahashimbila kusogola kuula kwe uHalulu ámulanzile aminzi. Lwe uHavhila akuleeta aminzi, ahaaga uHalulu aliiye uvhugali vhwonti amazile. UHavhila ahakaata ni nzala, yihamusyonga vhusiku vhwonti, mwe pe átaliye naashimo. UHalulu ku mwoyo waakwe ahasungwa nkaani lwe amushevwa uHavhila ivintu vwonti viila. Ahamulola kuuti mupukupuuku. Ahasivhiilila kuuti isiku ilyamwavho lwe akwinza ku vuhoyi vhwakwe alimunyatula we Havhila.

Lwe zyatuuha insiku inyinji, uHalulu ahasivhiilila kuvhuyiila ku vuhoyi vhwakwe. Ahalola umumanyani umwinza nu wa mushinzi kusogola nawo ku vuhoyi vhwakwe wu Havhila. Ahamusogolela ku nkaaya yaakwe ahamuvhuuzya ahati, “Weeya nkukulaavha havhili kuuti uhansindishile ku vuhoyi vhwane indaavhi.” UHavhila atahadalisyá haa. Ahati, “Hinza weeya twe vhapalamani. Yikwanzilwa tutulanaje mu vhpootwe vhwitu.” Ileelo avhavhaliilizyo iho, uHavhila ahakumbuha zyonti zye uHalulu ámuvhombeeye. Ahayanga mu mwoyo waakwe ahati, “UHalulu akuti asheville weeka, niine avhaliilizyo iha kwe mulanje kuuti ndi ni njeele kumuluusya. Isiku ilya kusogola ndipaya ingwende.”

Isiku ilya kusogola ku vuhoyi uvhwa Halulu lihafiha. Vhahanda uvhulendo vhwavho ye nzanchi. UHalulu ahasiivhaga kuuti uHavhila ahaluvwa zyonti zye ámuvhombeeye ulwa kwanda. Lwe vhaafiha pi jenje, uHalulu ahanda indajizyo zyakwe zye ziila. Ileelo ahavhaliilizyo iha, honti he ahavhanga akuti ayinze anyatule, uHavhila ahavhiihaga mu ngwende. Lwe vhajenda hansi vhwewelee, vhahafiha pa nkaaya yimo, vhahaavhapa imbalala imbisi, uHalulu ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Sogoola unyatule amasole gaala ge nkulanzile twinze twoshezye imbalala.” UHavhila ahati, “Nkumbusile kunyatula, iga mu ngwende umu.” UHalulu ahaviitwa, vhahavhahula imbalala zjavho, vhaahalya vhonti. Vhahafiha pa nkaaya iyamwavho, vhahaavhapa inumbu. UHalulu ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Sogoola unyatule impalo tupalile inumbu.” UHavhila ahamwamula ahati, “Impalo izi mu ngwende, nkumbusile

kunyatula.” UHalulu ahaviitwa nkaani, ileelo atáali ni lya kumuvhomba naalimo. Vhaahalya inumbu zyavho vhonti.

Ahavhaliilizyo aha hamazuuvha vhahafiha ku vuhoyi uvhwa Halulu, vhahavhapa uvhugali ni nyama iya nkuku. UHalulu lwe aalola uvhugali na lwe ayiivwa kununshila kwa nyama iya nkuku, ahanza kuuti aalye weeka. Ahamuvhuuzya uHavhila ahati, “Weeya shimbila unyatule aminzi kuula kwe nkulanzile, twinze tugeeze mu nyooovhe tulye uvhugali uvhu.” UHavhila ahinjizya inyoovhe yaakwe mu ngwende yaakwe, ahanyatula ahafulu he ávhishiye aminzi, ahamuvhuuzya uHalulu ahati, “Aminzi iga galiipo, nkumbusile kunyatula.” UHalulu ahaviitwa nkaani, ileelo atáali ni lya kuvhomba naalimo, vhaahalya vhonti uvhugaali vhuula. Lwe vhaakulya, uHalulu ahavhanga akufutilana mulaha weeka, mwe pe ahanzaga kuuti aalye weeka uvhugali vhuula.

Lwe vhakaata utulo, uHalulu ahavhembeeluha, ahasogola mwi vhiji, ahanyatula imbuzi ahayivhoola, aahalya yonti vhwe vhusiku. Ahasiivha ilya kuvhomba, mwe pe ahamanya kuuti inzanchi vhalivhuziilizya kuuti imbuzi yisogooye kwoshi? Ahanyatula uvhula inga asogole amuzinje uHavhila mu singo, inga vhahatinji we aliye imbuzi. UHavhila, lwe ashili kukaata, ávhiisile utwa kamesya mu minso. Lwe uHalulu akuti amuzinje uvhula mu singo, ahaaga utwa kamesya tulamwizye aminso. Uweene ahasiivha kuuti uHavhila ashili kusupiila, ahaguliilila kuuti asupiile, lwe akusogola ulwa vhuvhili ahaaga utwa kamesya tukulangalila, ahasogola ulwa vhutatu nu lwa vhune ahaaga she shiila. Kuhasha she akuzyunguula nu vhula vhwake. Avhahoyi vhaakwe vhahaaga akuzyungula nu vhula vhwake. Vhahamuhoma nu kumuzilisya. Vhahamuvhuuzya uHavhila vhahati, “Tutaamanyile kuuti uwamwinyu ali na maata amavhivhi inza iga. Kwanda ileelo ili, umulindu we aamiile ayimalwaje nawo, kuuti avhe mushi waaho.” Lwe zyatuuha insiku nyinsi, uHavhila ahamwimala umulindu ula, ahavha mushi waakwe.

13. Ishikunzi kwe kuyifumwa

Kufuma hali, AVhanyiha vháali na mazwi ge vhahatinji, “Umwana atali inza imbwa.” Kwe kuuti, umwana utangamulingaanya ni mbwa, mwe pe uweene lumo ahondeeye kukwavwa ahavhaliilizyo he intamwo zingakwaga paala pe ataliipo umuntu nuumo uwunji uwa papiipi uwa kukwavwa.

Hali, páali umuntu wumo we áali na vhaana vhatatu, avhaana vhavhili avhalindu nu mwanaavuli wooka unkwangu. Amazina gaavho vháali vhe vha Shaali nu Loozi nu Shiila. uShaali áali wu songo nu muzuuna waakwe áali wu Loozi. Ushiila áali wu ntonko. Ileelo áali mudandamazu ni njeele. Pa nkaaya yiila vhahamunyanyaalaga shiima, nu kumuseha, mwe pe áali wu ntonko. Havhili vhámusufwizye kuuti mwana we atangavhaavwa imbombo niimo. Havhili vhámanyile kuuti uvhwantonko vhwakwe vhwé ápafiilwe navhwo vhwáli vhwá “muhoosi”.

Mwe muumwo, vhahavhanga apatali nawo, havhili vhatahamupanga ishaakulya ni vintu ivinji vwe ahanzilwaga kupeelwa, vhahamuvhuzyaga kuuti, asogolaje kunyatula wuuyo weeka, mwe pe vhahanzaga kuuti vhamwenyaaje lwe akujenda nu kupalamansya, inga vhamusehaje. Nkandi leelo uShiila áali ni njeele zye zihamwavwaga kuuti, atagwilaje mu malivha, kupunula nu kuyikuntizya. Lumo ahavhombaga imbombo zyakwe ishisita avhantu avhanji kumwavwa, ahavhombaga imbombo izya pa haaya ku mwoyo waakwe wonti, ishisita umufuulo, mwe pe áali wa mbombo ni shikunzi ku vhantu vhonti.

Isiku limo uShaali nu Loozi vhápanzile uvhulendo kuvhala kumulamuha unyinakulu waavho we ápaafile unyina, we áali ukutali. UShiila lwe ayiivwa kuuti avhakulu vhaakwe vhali nu vhulendo uvhwo, wope ahanda kuyisengaanya kuuti asogole navho. Lwe vhavhuuha, wope ahanda kuvhalandata mwisinda. Avhakulu vhaakwe lwe vhamulola vhahaviitwa nkaani, mwe pe vhatáhanzaga kujenda nu tonko. Vhálinzile kumugalushya, ileelo áhaanile. Umaayi waavho wope ahalinga kumugalusya, ahaana nziila.

Pisinda vhahaleha kumugalusya, vhasogola nawo.

Lwe vhaafiha pa nyumba iya maama waavho, vháazile nuumo, ápezile ahasaama, lihasyala itongo lyeka. Vhahalungaana nu kusiivha nkaani vwe kwe vhavhombe. Vhahiigula ulwiji, vhahinjila vhahatenga ishilili pansi, vhahakaata, mwe pe ahavhaliilizyo haala ahiisi hapezile hataliha.

Lwe vhakaata, shihinza ishintumbu mu nyumba yiila paala pe vhákaasite. Shihanzaga kumumila wooka, mwe pe sháli ni nzala. Shihamusevha uShaali, we áali we wu songo. Shihamuvhuuzya shihati, “Inkumile iwe?” UShiila ahashihaana, ahanda kuteela ulwimbo ahati, “Uyo ndaali, uyo ndaali, kuhaaya vhamukunzite, kuhaaya vhamukunzite.”

Ishintumbu isho shihamuleha, shihavhala pe uLoozi ali. Shihati, “Imumile uno?” UShiila ahahaana, ahanda kuteela ulwimbo inza lweluula. Lwe shaamanya kuuti uShiila ahaana kuuti shivhamile avhakulu vhaakwe, shihavhala pe pa Shiila, shihamuvhuuzya shihati, “Inkumile iwe?” UShiila mwe pe atahanzaga kuuti shivhamile avhakulu vhaakwe, havhili ámanyile vwe kwe avhombe ahateela ulwimbo ahati, “Ine milagaa, ine milagaa. Na kuhaaya vhatangaalila. Na kuhaaya vhatangaalila.”

Shihamumila! UShiila ápezile ali ni shivhego ku nyooovhe yaakwe. Lwe shamumila, ahashivhoola pa nsingo ni shivhego shaakwe luvhilo luvhilo, insingo yihazeepuha, ahapuluha kunzi, shoope shihashimbila nziila. Lwe shepa uvhusiku vhuula vhahakaata ahinza.

Isiku lye likulandata vháposiitwe kuvhwela mwe pe vhápezile vhalisite. Inzanchi ushiila ahataliha kugomba indeege. Avhakulu vhaakwe, lwe vhakumuvhuziilizya kuuti, “Ukugomba ishooni?”, ahavhaamula ahati, “Manyile neneene.” Uvhusiku uvhwo, lwe vhaavhala kukaata, ishintumbu ishamwavho shihinza. Shihavhomba inza ishamwavho vwe shávhomvile. Zihavhombeha inongwa zyonti inza vwe zyávhombesile ku mawiila yaakwe.

Indaavhi iyamwavho inzanchi, ushiila ahajendelela ni mbombo iya kugomba indeege, ahamaliilizya hamazuuvha na hamvwelelema. Ahavhavhuuzya avhakulu vhaakwe ahati, “Nzaaji luvhiilo twinjile umu, ishintumbu shitahinze shitumile.” Lwe vhinjila vhonti vhatatu, uShiila ahanda kujenzya indeege.

Lwe indeege yataliha kuvhuhu ku mwanya, ishintumbu ishamwavho shihinza, nu mwana waakwe kuvhamila. Lwe shavhalola vhakuvhuhu ku mwanya kwe shitangaafiha, shihasiimililwa nkaani. Shihanda kuteela ulwimbo shihati, “Ivho vhabuluha! Ivho vhabuluha!”

Injeele nu vhudandamazu vhwá Shiila vuhavhapoha vhonti vhe vháali vha kufwa. Lwe vhaafiha kuhaaya, vhahavhapanjila avhapaafi vhaavho intamwo zyonti zye zyávhaazile, na vwe ushiila ávhatuuye. Avhapaafi vhahamusalifwa nkaani uShiila ku shikunzi shaakwe na ku vhudandamazu vhwake vhwé vhwámupezile kuuti ishintumbu shitahavhagoje.

UMulungu mupiti nkaani, havhili te wu nayisega haa. Akuvhaavwa nu kuvhavhombela amapiti na vhapootwe inza uShiila we avhantu vhahasiivhaga kuuti atangavhomba naashimo.

Kufuma isiku liila avhapaafi avha Shiila na vhanine, pooka na vhantu vhonti avha mu nkaaya yiila, vhahataliha kumushindiha, vhahaleha kumunyanyaala inza vwe vhahamuvhombaga insiku zyonti izya mwisinda. Likwinza izwi lye avha hali vhátili, “UMWANA ATALI INZA IMBWA.”

14. Ilonka ilya vhushevu

Hali nkaani, páamile umulumendo wumo. Áamile nu wamwavho wumo we izina lyakwe áali wu Chazimutanda. Isiku limo vhahasogola kubana imbevha, umulumendo ula ahamutwalila unyinakulu waakwe, ahati, “Teleha, ileelo utahaalye.” Unyinakulu uwa mulumendo ula ahateleha nu kuzilya zyonti.

Umuzukulu waakwe ahataliha kwanza imbevha zyakwe nkaani, ahati, “We maama nampa imbevha zyane, zye twabanile nu Chazimutanda.” Unyinakulu wakwe ahamulipa intemo. Umulumendo ula ahataliha uvhulendo, uvvwa kusogola ukutali. Lwe aafiha mwi dala ahamwaga uHaswaga, akuswaga uvhuushi ishisita kuvha ni ntemo. Pe umulumendo ula ahamupa intemo ahati, “Swajiila, ileelo utahavunze yeneeyo.” Woope uHaswaga ahayivunza yeneyo.

Pe umulumendo ula ahataliha kwanza intemo yaakwe ahati, “We Haswaga nampa intemo yaane. Intemo yaane wu maama ámpiiye, woope umaama áliiye imbevha zyane, imbevha zyane twábanile nu Chazimutanda.”

UHaswaga ahamupa uvhuushi. Umulumendo ula ahajendelela nu vhulendo vhwakwe. Ahavhaaga avhadima ng’ombe, vhaakulya

uvhupolo vhweka ishisita nyanyi. Ahavhapa uvhuushi ahati, “Mtahamale.” Vhoope vhahamala.

Umulumendo ula ahataliha kwanza uvhuushi, ahati, “Mwe vhadima ng’ombe nampa uvhuushi vhwane. Uvhuushi vhwane uHaswaga ámpiiye. UHaswaga avunzile intemo yaane, intemo u maama ámpiiye, wope umaama áliiye imbevha zyane, zye twábanile nu Chazimutanda.” Avhadiimi vhahamupa amafuta.

Umulumendo ula ahajendelela nu vhulendo vhwakwe. Ahafiha pi jenje, ahavhaaga avhachuula vhakusavha. Ahavhapa amafuta aga kupahala ahati, “Mutahaamale.” Vhoope vhahapahala vhahamala gonti. Umulumendo ula ahataliha kwanza amafuta, ahati, “Mwe vhachuula, nampa amafuta gaane, amafuta gaane ge avhadiimi vhámpiiye. Avhadiimi vháliiye uvhuushi vhwane, uvhuushi vhwane uHaswaga ámpiiye, wope uHaswaga ávunzile intemo yaane. Intemo yaane umaama ámpiiye. Wope umaama áliiye imbevha zyane. Imbevha zyane twábanile nu Chazimutanda.” Avhachuula vhahamupa ahachuula.

Ahataliha uvhulendo vhwakwe. Uvhusiku vhuhamwilila, ahalaavha apa kukaata, avhahaaya vha nkaaya yiila vhahamupa uvhukaato. Uchuula waakwe, vhahamukaasya kwe inkuku zikukaata, uvhusiku inkuku ziihalya uchuula waakwe.

Inzanshi ahataliha kwanza uchuula, ahati, “Mwe vhayaaya, nampa uchuula waane. Uchuula waane avhachuula vhámpiiye. Avhachuula vhámazile amafuta gaane. Amafuta gaane avhadiimi vhámpiiye. Avhadiimi vháliiye uvhuushi vhwane. Uvhuushi vhwane uHaswaga ámpiiye, uHaswaga ávunzile intemo yaane. Intemo yaane umaama ámpiiye. Umaama áliiye imbevha zyane, zye twábanile nu Chazimutanda.” Vhahamupa inkuku.

Ahalema uvhulendo vhwakwe, uvhusiku vhuhamwilila ahalaavha apa kukaata. Inkuku yaakwe vhahayikaasya pooka ni mbuzi. Uvhusiku imbuzi zihayigoga. Inzanchi ahataliha kwanza inkuku ahati, “Mwe vhayaaya nampa inkuku yaane. Inkuku yaane, Avhayaaya vhámpiiye. Avhayaaya vhágozile uchuula waane. Uchuula waane avhachuula, vhámpiiye. Avhachuula vhámazile amafuta gaane, amafuta gaane avhadiimi vhámpiiye. Avhadiimi vháliiye uvhuushi vhwane. Uvhuushi vhwane uHaswaga ámpiiye. UHaswaga ávunzile intemo yaane. Intemo yaane umaama ámpiiye. Umaama áliiye imbevha zyane, zye twábanile nu Chazimutanda.” Vhahamupa imbuzi.

Ahalema uvhulendo vhwakwe. Uvhusiku vhuhamwilila, ahalaavha apa kukaata, vhahamupa. Imbuzi yaakwe yihakaata mwi vhiji ilya

ng'ombe. Uvhusiku ing'ombe zihayilasa ni mpembe, yiihafwa. Lwe kwasha ahataliha kwanza imbuzi, ahati, "Mwe vhayaaya nampa imbuzi yaane. Imbuzi yaane, avhayaaya vhámpiiye. Avhayaaya vhágozile inkuku yaane. Inkuku yaane avhayaaya vhámpiiye. Avhayaaya vhágozile uchuula waane. Uchuula waane avhachuula vhámpiiye. Avhachula vhámazile amafuta gaane. Amafuta gaane avhadiimi vhámpiiye. Avhadiimi vháliiye uvhuushi vhwane. Uvhuushi vhwane uHaswaga ámpiiye. UHaswaga ávunzile intemo yaane. Intemo yaane umaama ámpiiye. Umaama áliiye imbevha zyane. Imbevha zyane twábanile nu Chazimutanda."

Vhahamupa ing'ombe, ahayigoga aahalya yonti, ahaleha itwe lyekwa. Ahanyatula itwe, ahasogola nalyo pe pali intope iynji nkaani. Ahalidwivwa lyonti, zihasyala zye mpembe. Ahanda kuvhilishila avhantu ahati, "Mwee! Nzaaji munaavwe mweee! Ing'ombe yatipila mu ntoppe." Avhantu vhasogola kumwavwa. Lwe vhakuvuuta itwe lihafuma muntope. Ahanda kukuuta, ahati, "Mwagoga ing'ombe yaane, mundipe." Vhahamupa umwantanda ni nkaaya. Umulumendo we áli mupiina, uhabana wa mbevha, ku vhushevu vhwakwe ahalonka umwantanda ni nkaaya, ahavha wu dumbwe.

Kama una maswali yeyote, au unataka kununua vitabu,
au kuhudhuria darasa la kusoma, wasiliana na
Aggrey Nzowa, namba za simu:

0752 209 338 / 0767 929 188

TSH 1,000/=

